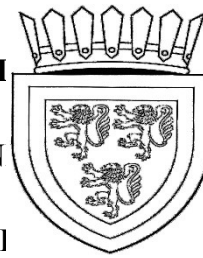

REPUBLICA MOLDOVA

RAIONUL EDINET

CONSILIUL COMUNAL

PROIECT DE DECIZIE Nr. 5/4

din 26 august 2025

“Cu privire la aprobarea Planului strategic de dezvoltare socio-economică.”

Pentru îmbunătățirea condițiilor social-economice de trai a populației din comuna Ruseni, raionul Edineț, în realizarea balanței aspectelor economice, sociale, ecologice și culturale în dezvoltarea localității, ca bază a ridicării calității vieții și asigurării dezvoltării ascendente durabile a comunității pentru o perioadă îndelungată, în temeiul art. 14 alin. (2), lit. p al Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006, avizul comisiei consultative de specialitate, Consiliul comunal Ruseni,

DECIDE:

1. Se aprobă *Planul strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni, pentru anii 2025-2029*, în continuare *Plan strategic*, (*Planul strategic* se anexează).
2. Autoritatea executivă a Administrației publice Locale Ruseni va asigura, în limitele competențelor și a termenilor stabiliți, implementarea prevederii *Planului strategic*.
3. Autoritatea executivă a Administrației publice Locale Ruseni va elabora și va include în programele proprii de activitate acțiuni concrete pentru implementarea Planului strategic, care vor fi actualizate anual.
4. Prezenta decizie intră în vigoare la data includerii acesteia în Registrul de stat al actelor locale.
5. Controlul îndeplinirii prezentei Decizii se pune în seama primarului comunei, dl Usturoi Denis.

Secretarul consiliului local

Comarnițchi Ina

NOTA INFORMATIVĂ

La Proiectul de decizie nr. 5/4 “*Cu privire la aprobarea Planului strategic de dezvoltare socio-economică.*”

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului.
Proiectul de decizie a fost elaborat de secretarul consiliului local
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
Proiectul de decizie a fost elaborat în urma elaborării Planului strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni 2025-2029.
3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
Proiectul de decizie prevede aprobarea Planului strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni 2025-2029.
4. Fundamenta rea economico-financiară
Implementarea proiectului de decizie nu necesită alocarea mijloacelor financiare.
5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare
Proiectul se încorporează în sistemul actelor normative. Acesta este emis în conformitate cu condițiile stabilite în Legii nr.436-XVI din 28.12.2006 „Privind administrația publică locală”, Legii nr.239 din 13.11.2013 privind transparența procesului decizional.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului
Conform art. 32 din Legea 100 din 22.12.2017 “Cu privire la actele normative”, proiectul a fost avizat de către specialiști din cadrul primăriei. Totodată, în scopul respectării prevederilor Legii nr.239 din 13.11.2013 privind transparența procesului decizional, proiectul deciziei este plasat pe panoul informative și pe pagina web a primăriei. Proiectul de decizie se prezintă comisiei consultative de specialitate a Consiliului local, pentru avizare și propunere Consiliului local pentru examinare și adoptare în ședință.
7. Impactul proiectului
Proiectul va avea un impact semnificativ asupra îmbunătățirii condițiilor social-economice de trai a populației din comuna Ruseni, raionul Edineț, în realizarea balanței aspectelor economice, sociale, ecologice și culturale în dezvoltarea localității.

Proiectul deciziei se prezintă comisiilor consultative de specialitate pentru avizare și se propune Consiliului comunei Ruseni pentru examinare și aprobare în ședință.

Secretar al Consiliului local

Comarnițchi Ina

Comuna Ruseni
Raionul Edineț

Aprobat prin
Decizia Consiliului Comunal Ruseni

№ ____/____ din ____

Primar - USTUROI DENIS

**PLANUL STRATEGIC
DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ
A COMUNEI RUSENI
(r-nul Edineț)
2025-2029**

Executant:

Compania „Succes Consulting” SRL
Republica Moldova, mun. Chișinău,

August 2025

CUPRINS

ABREVIERI	5
INTRODUCERE	6
1. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC	9
1.1. VIZIUNEA	9
1.2. MISIUNEA	9
1.3. VALORILE PLANULUI STRATEGIC	9
1.4. OBIECTIVELE PLANULUI STRATEGIC	10
2. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII	13
2.1. DATE GENERALE.....	13
2.2. INFRASTRUCTURA DE UTILITĂȚI PUBLICE.....	20
2.3. CAPACITATEA INSTITUȚIONALĂ	22
2.4. ECONOMIA LOCALĂ	22
2.5. EDIFICII SOCIALE	27
3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A COMUNEI RUSENI, R-NUL EDINEȚ	31
3.1. ÎNȚIETAREA PROCESULUI DE PLANIFICARE STRATEGICĂ.....	31
3.2. ÎNFIINȚAREA ECHIPEI DE PLANIFICARE	31
3.3. INTERVIEWAREA LOCUIȚORILOR	32
3.4. CONCORDANȚA STRATEGIILOR DE DEZVOLTARE A RAIONULUI EDINEȚ CU CEA LOCALĂ	38
4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC	39
OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTARE, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE	40
OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ.....	41
OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN COMUNA RUSENI, R-NUL EDINEȚ	42
OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII	43
OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	44
OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA COMUNEI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	45
5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC	46
5.1. ETAPE DE IMPLEMENTARE.....	46
5.2. RISCURI ȘI IMPEDIMENTE ÎN PROCESUL DE IMPLEMENTARE, METODE DE PREÎNȚAMPINARE.....	46
6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC	49
6.1. CADRUL INSTITUȚIONAL DE MONITORIZARE.....	49
6.2. RAPORTAREA ȘI INDICATORII DE MONITORIZARE	50
7. PLANUL DE ACȚIUNI, TERMENI ȘI RĂSPUNZĂTORI	58
CONSIDERAȚII GENERALE.....	58
OBIECTIV STRATEGIC 1. IMPLEMENTAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA INFRASTRUCTURII PUBLICE LOCALE...	59

OBIECTIV STRATEGIC 2. ASIGURAREA CONDIȚIILOR PENTRU CREAREA UNOR ACTIVITĂȚI ECONOMICE RENTABILE, SPORIND TOTODATĂ NUMĂRUL LOCURILOR DE MUNCĂ ÎN LOCALITATE	61
OBIECTIV STRATEGIC 3. MODERNIZAREA, DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA SISTEMULUI DE EDUCAȚIE, OPTIMIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ ÎN COMUNA RUSENI, R-NUL EDINEȚ	63
OBIECTIV STRATEGIC 4. REABILITAREA, MODERNIZAREA INFRASTRUCTURII CULTURALE ȘI DE AGREMENT, PUNEREA ÎN VALOARE A PATRIMONIULUI CULTURAL AL LOCALITĂȚII	65
OBIECTIV STRATEGIC 5. PROTECȚIA MEDIULUI AMBIANT, INFORMAREA ȘI IMPLICAREA POPULAȚIEI ÎN VEDEREA UTILIZĂRII RAȚIONALE A RESURSELOR NATURALE	67
OBIECTIV STRATEGIC 6. IMPLEMENTAREA ÎN ACTIVITATEA APL A UNUI SISTEM INSTITUȚIONAL MODERN ȘI TRANSPARENT, IMPLICAREA CIVICĂ ÎN DEZVOLTAREA COMUNEI ȘI ÎN PROCESUL DECIZIONAL.....	69

Lista tabelelor:

Tabelul 1. Obiective strategice.....	11
Tabelul 2. Proiecte implementate în c. Ruseni, r-nul Edineț.....	21
Tabelul 3. Proiecte prognozate în c. Ruseni, r-nul Edineț.....	21
Tabelul 4. Componenta echipei de planificare.....	32
Tabelul 5. Metode de preîntâmpinare a riscurilor legate de implementarea proiectelor.....	48

ABREVIERI

APL	Administrația Publică Locală
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
AEÎ	Asociația de Economii și Împrumut
AEE	Agenția pentru Eficiență Energetică din RM
AIPA	Agenția Intervenții și Plăți în Agricultură
AO	Asociația Obștească
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BS	Bugetul de Stat
BL	Bugetul Local
BR	Buget Raional
BM	Banca Mondială
CAS	Cantină Ajutor Social
CIPS	Comisia pentru Implementarea Planului Strategic
CMF	Centrul Medicilor de Familie
CR	Consiliul Raional
CS	Centrul de Sănătate
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IMSP	Instituția Medico-Sanitară Publică
IDEP	Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor
IET	Instituția de Educație Timpurie
ICAS	Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
IP	Instituția Publică
EP	Echipa de planificare
GIZ	Societatea Germană pentru Cooperare Internațională
GȚ	Gospodărie Țărănească
FEN	Fondul Ecologic Național
FEE	Fondul pentru Eficiență Energetică din Moldova
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMF	Federația Moldovenească de Fotbal
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
FNDAMR	Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural
FR	Fondul Rutier
MEC	Ministerul Economiei și Comerțului din Republica Moldova
MEC	Ministerul Educației și Cercetării
MM	Ministerul Mediului
ONG	Organizații non-guvernamentale
OMF	Oficiul Medicilor de Familie
PPP	Parteneriat Public Privat
RDC	Regiunea de Dezvoltare Centru
RM	Republica Moldova
SRL	Societate cu Răspundere Limitată
SA	Societate pe Acțiuni
SCT	Succes Consulting
UE	Uniunea Europeană
UNICEF	Fondul Internațional pentru Urgente ale Copiilor al Națiunilor Unite
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională

INTRODUCERE

„Un sistem de administrare este funcțional atunci când dezvoltarea socio-economică locală înregistrează reușite și se asigură libertatea și bunăstarea populației.”

Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a comunei Ruseni, r-nul Edineț, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor externe s-a impus elaborarea Planul Strategic de dezvoltare socio-economică pentru perioada 2025-2029.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică (în continuare Plan Strategic) pentru perioada 2025-2029, cuprinde un orizont de planificare de 5 ani și este realizat cu suportul Institutului de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor (IDEP). Planul Strategic urmărește o dezvoltare durabilă prin valorificarea potențialului local și se înscrie în cadrul normativ existent la nivel local și municipal.

Scopul Planului strategic – îmbunătățirea condițiilor social-economice de trai a populației, realizarea balanței aspectelor economice, sociale, ecologice și culturale în dezvoltarea comunei Ruseni, r-nul Edineț, ca bază a ridicării calității vieții și asigurării dezvoltării ascendente durabile a comunității pentru o perioadă îndelungată.

Realizarea acestor obiective va aduce la:

1. Reducerea decalajului între oraș și sat, referitor la nivelul de asigurare cu obiecte de infrastructură, crearea condițiilor pentru ridicarea caracterului prestigios de domiciliere în mediul rural și contribuie la soluționarea problemelor de stat în domeniul politicii de migrație.
2. Stoparea exodului și reîntoarcerea forței de muncă calificate prin lărgirea pieței de muncă în sat și crearea condițiilor pentru diversificarea economiei rurale, crearea parcurilor industriale și agroindustriale, care pot să asigure populației rurale un nivel mai înalt de consum și participare la procesul investițional pe contul veniturilor proprii.
4. Asigurarea accesibilității și acordarea asistenței medicale la un standard calitativ nou, promovarea modului sănătos de viață.
5. Crearea condițiilor pentru dezvoltarea armonioasă a tineretului, familiei și copilului.
7. Valorificarea potențialului turistic rural.
8. Managementul efectiv al resurselor naturale și al deșeurilor.

Elaborarea și implementarea unui plan strategic de dezvoltare socio-economică a localității este condiționat de mai mulți factori. Republica Moldova riscă să între într-o fază de instabilitate și stagnare economică dacă nu vor fi întreprinse acțiuni ce ar ridica standardele de dezvoltare umană. Pentru stoparea fenomenului de migrație a forței de muncă și ridicarea standardelor de dezvoltare umană în mediul rural, se propune spre realizare proiecte conceptuale bazate pe viziuni noi despre dezvoltarea comunei, în contextul viitoarei aderări la Uniunea Europeană.

Prezentul document este realizat la solicitarea reprezentanților administrației locale și reflectă atitudinea Echipei de Planificare, a locuitorilor și APL cu privire la prioritatea de dezvoltare a Comunei pe următorii 5 ani. Astfel, în ceea ce privește cercetarea calitativă, operatorii au utilizat interviuri în profunzime, iar cercetarea cantitativă a fost realizată prin utilizarea anchetelor. Instrumentul de colectare a datelor este chestionarul aplicat cetățenilor. În timpul elaborării planului strategic al comunității s-a pornit de la necesitățile locale, care au fost împărțite pe domenii de interes cu scopul delimitării domeniilor de cuprindere a strategiei care mai apoi să fie integrate în strategiile de dezvoltare a Raionului Edineț.

Strategia este un instrument de planificare a obiectivelor care reflectă nevoile actuale ale comunității și atingerea acestora în viitor.

Planul Strategic de dezvoltare socio-economică reprezintă instrumentul de lucru al administrației publice locale și este agreat de întreaga comunitate locală. Prin acest mijloc se vor evita abaterile datorate urgențelor, avantajelor și dezavantajelor ce pot interveni în anumite momente. În aceste condiții, toți factorii interesați de progresul economico-social al Comunei vor beneficia de acest ghid de prezentare a tuturor obiectivelor de dezvoltare, prin care se indică atât direcțiile de dezvoltare specifice, cât și acțiunile punctuale ce se vor constitui ca viitoare proiecte ale administrației publice locale.

Utilizarea instrumentelor de consultare a comunității locale a determinat adaptarea tuturor propunerilor de acțiuni pentru ca într-un final planul strategic de dezvoltare socio-economică să fie în consens cu aspirațiile locuitorilor. Importanța acestui aspect este dată atât de certitudinea implicării viitoare a comunității în implementarea planului strategic de dezvoltare locală, cât și de posibilitatea asumării depline și conștiente a acesteia.

Metodologic, prezentul plan strategic are la bază și se fundamentează pe următoarele instrumente și proceduri de lucru:

- *analiza de conținut*
- *analiza de date statistice din surse organizate și realizate de EP*
- *interviuri în profunzime cu factori decizionali și de opinie din structura domeniilor cheie analizate*
- *analiza SWOT.*

În baza rezultatelor obținute și prin analiza tendințelor de dezvoltare au fost elaborate recomandările pentru dezvoltare socio-economică pentru următorii 5 ani: obiective – programe - acțiuni/proiecte.

Pentru a putea participa la realizarea obiectivelor cuprinse în Planul Strategic de dezvoltare socio-economică, Primăria va desfășura activitatea în următoarele direcții:

- Ø *dezvoltarea mediului economic și competitiv, beneficiind de o infrastructură modernă*
- Ø *modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, medical, cultural, protecție socială.*
- Ø *sat curat, cu un management rațional al resurselor naturale disponibile*
- Ø *promovarea și implementarea în activitatea APL a principiilor bunei guvernări și implicarea publicului în procesul de luare a deciziilor*

Condiții de implementare a planului strategic:

- acordul și susținerea planului de către cetățeni
- susținerea din partea sectorului privat a direcțiilor strategice de dezvoltare
- informarea permanentă a cetățenilor privind progresul implementării planului.

Responsabili de implementarea planului de acțiuni de dezvoltare strategică este Primăria și Consiliul Comunal Ruseni, r-nul Edineț, precum și instituțiile administrative locale de profil (educație, sănătate, etc.). Planul de acțiune - ca instrument de planificare și implementare – conține un set de politici sectoriale pe domenii de activitate ce se aplică într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate în planul strategic de dezvoltare socio-economică a localității. Periodic, Planul de acțiune necesită a fi revizuit ținându-se cont de evoluția macro-economică la nivel național,

starea economiei la nivel municipal și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

Planul strategic este corelat cu cele mai importante documente strategice naționale, sectoriale și regionale:

- Strategia Națională de Dezvoltare Moldova 2030;
- Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028;
- Strategia Sectorială de Dezvoltare „Educația – 2025”;
- Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Sănătate – Sănătatea 2030;
- Strategia de Alimentare cu Apă și Sanitație a Republicii Moldova 2014-2028;
- Strategia de Gestionare a Deșeurilor în Republica Moldova, pentru anii 2013 – 2027;
- Strategia de dezvoltare a turismului "Turism 2025”;
- Programul regional sectorial în domeniul alimentării cu apă și canalizare din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul Managementului deșeurilor solide din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Programul regional sectorial în domeniul drumurilor regionale și locale din Regiunea de dezvoltare Nord;
- Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a Raionului Edineț pentru anii 2018-2025;

1. CADRUL GENERAL AL PLANULUI STRATEGIC

1.1. Viziunea

„CREȘTEREA BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI ÎN BAZA DEZVOLTĂRII STABILE A ECONOMIEI LOCALE, STIMULĂRII INIȚIATIVEI PRIVATE, SUSȚINERII MICULUI BUSINESS, PRIN PROMOVAREA LA TOATE NUVELELE A UNUI MANAGEMENT PERFORMANT, UTILIZAREA EFICIENTĂ A RESURSELOR LOCALE, INIȚIEREA, MENȚINEREA ȘI MULTIPLICAREA AVANTAJELOR CONCURENȚIALE ÎN TOATE ACTIVITĂȚILE”.

Viziunea strategiei de dezvoltare a comunei Ruseni, r-nul Edineț reprezintă sinteza misiunii, valorilor, obiectivelor strategice, specifice și a acțiunilor necesare pentru implementare în următorii cinci ani.

Rezultatul final al eforturilor comunității trebuie să se concretizeze în dezvoltarea unui mediu atractiv de afaceri, buna utilizare și gestionare a resurselor, protecția mediului și dezvoltarea durabilă. În plan social crearea condițiilor pentru dezvoltare eficientă a infrastructurii, adaptată cerințelor populației, sprijinirea categoriilor sociale defavorizate.

Administrația publică locală trebuie să asigure transparența, consultarea și colaborarea cu antreprenorialul, societatea civilă.

1.2. Misiunea

Pentru realizarea Viziunii strategice, misiunea comunității și a autorităților publice locale este:

“DEZVOLTAREA DURABILĂ A COMUNEI RUSENI, R-NUL EDINEȚ, ÎN SCOPUL CREȘTERII CALITĂȚII VIETII PRIN CREAREA UNUI MEDIU ECONOMIC ȘI SOCIAL PROSPER, SĂNĂTOS ȘI PARTICIPATIV, CAPABIL SĂ ASIGURE BUNĂSTAREA CETĂȚENILOR.”

1.3. Valorile Planului Strategic

Realizarea viziunii și misiunii va fi asigurată de acceptarea de către fiecare cetățean al Comunei a unui sistem de valori care vor deveni norme de conduită și atitudine general acceptate în următorii cinci ani. Acest sistem este compus din următoarele valori:

Profesionalism. Această valoare se va manifesta prin competență, rapiditate și calitate în soluționarea problemelor stringente ale comunității.

Responsabilitate. Este valoarea care va asigura dezvoltarea în toate domeniile, care va fi asigurată prin asumarea de către responsabilii de implementare a obligațiilor de a efectua acțiunile până la sfârșit cu asumarea răspunderii pentru consecințe.

Transparență. Activitatea în privința implementării strategiei de dezvoltare se va desfășura fiind permanent îndreptată spre maximizarea căilor și posibilităților de informare reciprocă a factorilor de decizie și a cetățenilor pentru asigurarea clarității și înțelegerii procesului în derulare.

Activism. Această valoare este cheia succesului misiunii și trebuie să se manifeste prin simțul răspunderii în îndeplinirea obligațiilor asumate și prin perseverența la toate etapele realizării planului de acțiune.

Competență. Această valoare se va manifesta prin implicarea, în rezolvarea problemelor Comunei, a unor persoane care dispun de cunoștințele și abilitățile necesare, investiții cu exercitarea acestor atribuții și responsabili pentru acțiunile lor.

Cooperare. Strategia de dezvoltare va fi implementată doar lucrând împreună și în interes reciproc încercând să diminuăm divergențele la maxim.

Consultare. Orice acțiune cu impact asupra unei mari părți a Comunei va fi discutată cu întreaga comunitate și implementată cu acordul majorității.

Respect reciproc. Atitudine de stimă reciprocă atât în relațiile de serviciu, oficiale, cât și cele cotidiene.

Toleranță. Capacitatea de a te abține în situații critice, în interesul cauzei, a majorității.

Patriotism (local, național). Sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, față de locul de baștină, precum și promovarea tradițiilor și valorilor în timp și spațiu.

Meritocrație. Capacitatea de autoanaliză a activității ce se manifestă prin promovarea factorilor de decizie, în funcție de competență, profesionalism și omenie.

Onestitate. Toate părțile implicate în procesul implementării planului strategic vor da dovadă de onestitate pentru a realiza o conlucrare sinceră în vederea realizării cu succes a Planului Strategic.

1.4. Obiectivele Planului Strategic

În cazul strategiilor pe termen lung trebuie să se ia în considerare cu foarte mare atenție viitoarele rezultate. Trebuie luat în calcul și faptul că rezultatul real nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra lor.

Obiectivele de dezvoltare se pot realiza numai în condițiile unei strategii care să stabilească cu claritate alternativele de dezvoltare a localității, în funcție de aceasta, să se stabilească și structura cursurilor de calificare.

Durabilitate. Condiții mai bune de trai pentru toți locuitorii, dar în special pentru persoanele defavorizate, precum și un minim de condiții necesare pentru un trai decent, sănătatea și bunăstarea tuturor;

Competitivitate. Permite dezvoltarea economiei proprii în context regional, național și chiar internațional, promovarea unui sector privat productiv și competitiv;

Sprijin financiar. Să poată facilita accesul la o varietate de surse financiare pentru a satisface nevoile de investiții și dezvoltare;

O buna administrare. Reacția eficientă și efectivă la problemele comunității prin responsabilizarea autorităților locale și parteneriatul cu societatea civilă.

Obiectivele strategice constituie produsul final rezultat din contopirea celor trei factori ai procesului de planificare strategică pe termen lung la nivel local: Economia, Societatea, Mediul. Pentru realizarea viziunii strategice activitățile tuturor factorilor implicați în procesul de dezvoltare locală vor fi orientate spre atingerea a 6 obiective strategice:

- I. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii de utilități publice de calitate;
- II. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate;

- III. Modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială;
- IV. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității;
- V. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale;
- VI. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern, transparent și implicarea localnicilor în procesul de luare a deciziilor;

Realizarea obiectivelor de dezvoltare socio-economică durabilă va lua în considerare următoarele criterii:

- ! coeziunea și solidaritatea cetățenilor
- ! puterea Comunei
- ! dezvoltarea durabilă
- ! obiective de calitate globale locale – integrare

Pentru fiecare dintre acestea în domeniile de acțiune stabilite se formulează câte un obiectiv strategic (proces), astfel:

Tabelul 1. Obiective strategice

Criterii / Planuri	<u>Social</u>	<u>Economic</u>	<u>Urbanism</u>	<u>Mediul înconjurător</u>	<u>Infrastructura</u>
	Plan social	Plan economic	Plan Urbanism	Plan de mediu	Plan infrastructura
Coeziunea / solidaritatea Cetățenilor	Creșterea coeziunii sociale a cetățenilor Acces la informație	Creșterea numărului de locuri de muncă	favoarea cetățenilor	Creșterea coeziunii ecologice a cetățenilor	Asigurarea satisfacerii nevoilor de confort și civilizație
Puterea localității	Creșterea puterii sociale	Creșterea puterii economice	Valoare ridicată a Comunei	Echilibru între activități antropice și poluare	Nivel ridicat de civilizație
Dezvoltarea Durabilă	Minime probleme sociale	Minime probleme economice	Valorificarea teritoriului ca resursă	Minime probleme de mediu	Optimizarea raportului nevoi / resurse
Obiective CADRU-CALITATIV	Aliniere la standarde sociale europene	Aliniere la standarde economice europene	Aliniere la standarde europene de urbanism	Aliniere la principii, standarde de mediu europene	Aliniere la standarde europene de civilizație

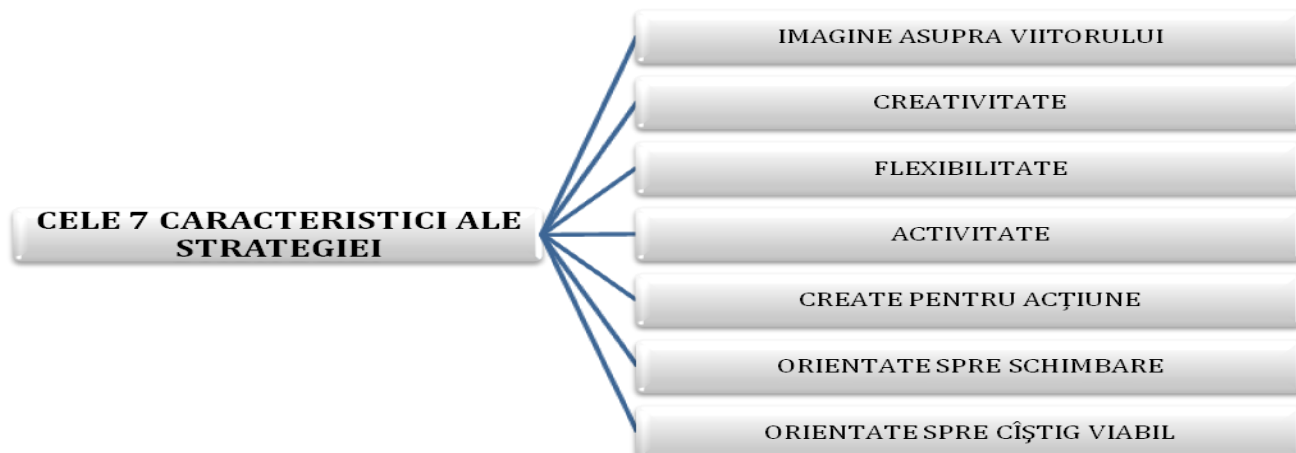
Capacitatea strategiei și a planurilor de acțiune de a răspunde nevoilor actuale, utilizând eficient resursele existente și adaptându-se viziunii generațiilor tinere reprezintă, de asemenea, un criteriu fundamental de realizare a obiectivelor majore descrise în acest capitol.

Pentru fiecare domeniu planificarea strategică se face pe 3 niveluri:

- nivel strategic - pe termen lung
- nivel tactic - pe termen mediu
- nivel de proiecte - pe termen scurt, eșalonat

În acest fel se acoperă complet aria de dezvoltare strategică pentru perioada 2025 – 2029.

Strategia de dezvoltare durabilă are cel puțin șapte trăsături caracteristice care se recomandă managerilor locali responsabili de acest domeniu.

Principalele obiective ale dezvoltării durabile constau în:

- ⟨ dezvoltarea infrastructurii de bază a localității;
- ⟨ protecția mediului;
- ⟨ întărirea coeziunii sociale și reducerea sărăciei;
- ⟨ regenerare rurală.

Redactarea strategiei pornește de la următoarele premise:

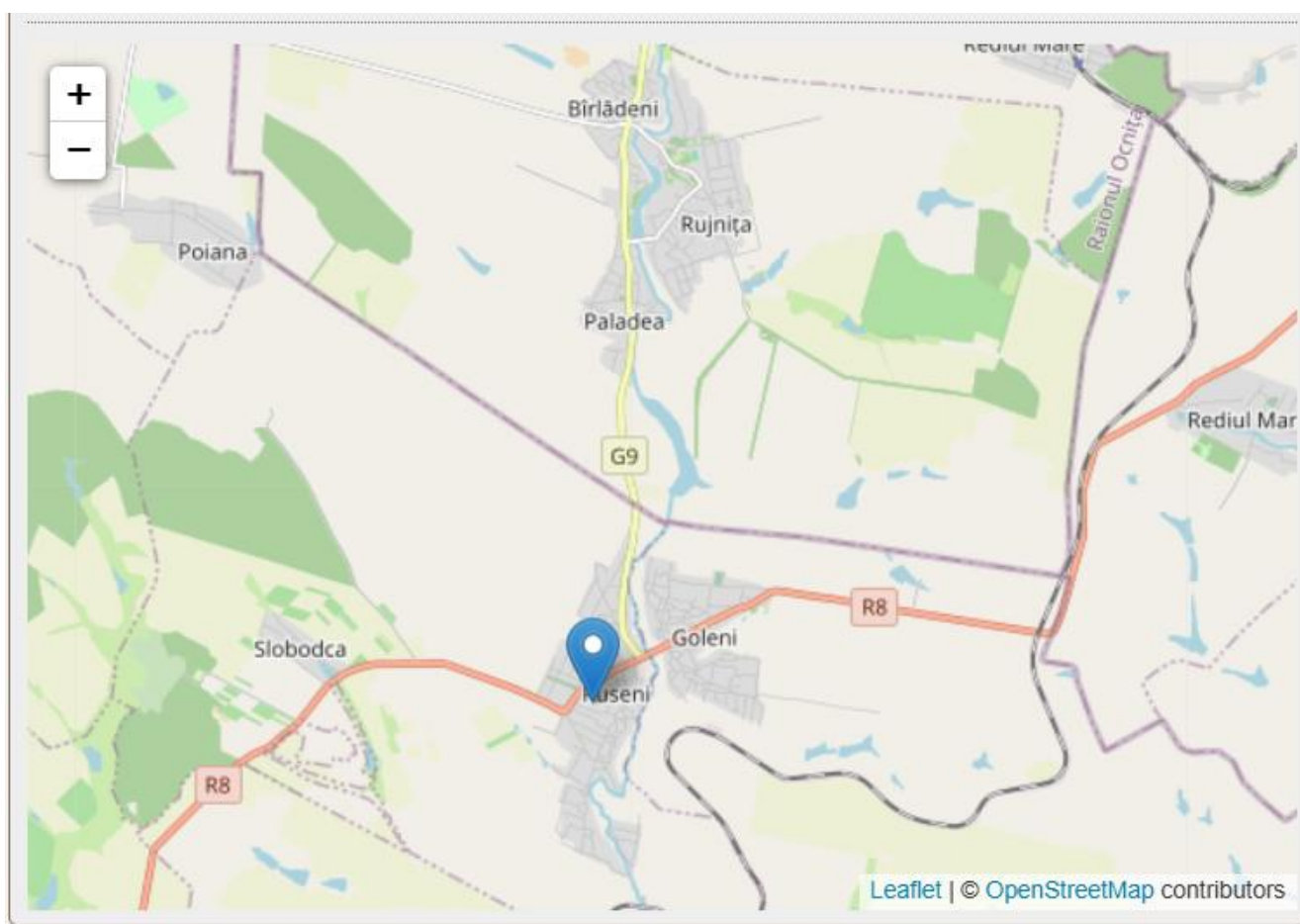
- ⟨ îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației;
- ⟨ ridicarea standardului calitativ al aspectului Comunei, al construcțiilor, serviciilor și al imaginii în general;
- ⟨ oferirea de oportunități pentru intervenția sectorului privat în proiecte, fie sub forma investițiilor directe în proiecte izolate, fie sub forma parteneriatelor sau consultărilor permanente între parteneri;
- ⟨ adaptarea la inevitabilele schimbări care au loc în localitate.

2. PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL LOCALITĂȚII

2.1. Date generale

Comuna Ruseni este formată din 2 localități, Ruseni și Slobodca, situată la latitudinea 48°20'16" Nord, longitudinea 27°41'58" Est, situat la altitudinea de 179 metri față de nivelul mării. Această localitate este în administrarea raionului Edineț. Localitatea se află la distanța de 13 km de orașul Edineț și 199 km de Chișinău. Într-o rază de 2-9 km sunt localizate satele Goleni, Fântâna Albă, Parcova, Poiana, Gașpar, Chetroșica Veche din raionul Edineț, satele Paladea, Rujnița, Bîrlădeni, Grinăuți-Raia, Rediul Mare (Stație de Cale Ferată), Grinăuți-Moldova, din raionul Ocnița și satul Rediul Mare, Raionul Dondușeni.

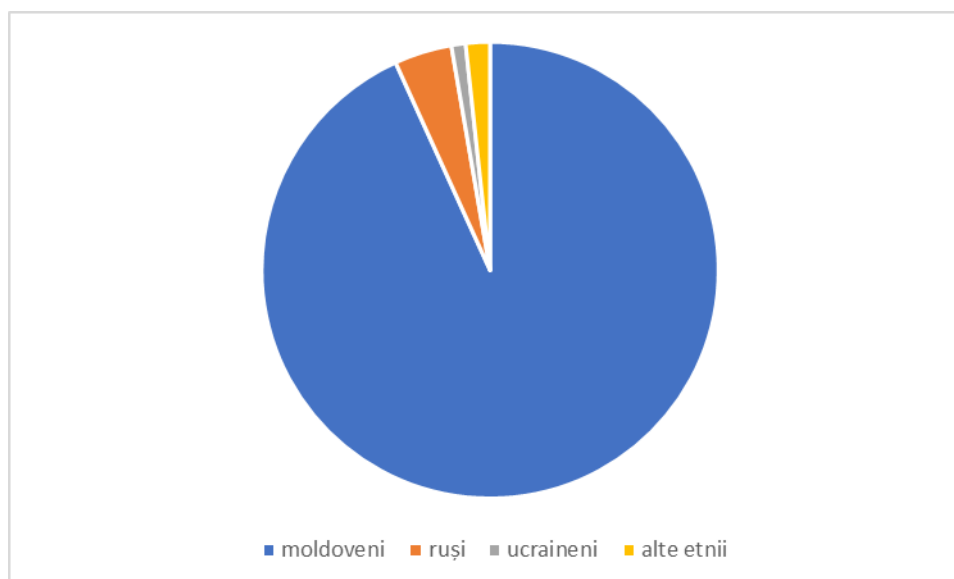
Activitatea de bază a sătenilor este agricultura. Pe teritoriul comunei se află OMF, Gimnaziul Ruseni, Grădinița de copii, casă de cultură, bibliotecă publică, magazine, stadion, o sală sportivă, ș.a. Sătenii sunt vorbitori de limba română, majoritatea fiind ortodocși.

Harta c. Ruseni

Populația. Conform recensământului din anul 2024 populația este de 2.121 locuitori.

Componența etnică a populației este predominantă de moldoveni/români – 93,20%, ruși – 4,08% ucraineni – 1,0%, alte etnii – 1,72%

Potențialul uman. Multe persoane sunt plecate în străinătate mai mult de 1 an și încă unele plecate temporar. Pe lângă locurile de muncă disponibile localnicilor în cadrul comunei, o parte a populației se deplasează la muncă în orașele Edineț sau Bălți. În concluzie constatăm o rată destul de înaltă a angajării persoanelor active în câmpul muncii, ceea ce se răsfrânge pozitiv asupra veniturilor populației per ansamblu și contribuie la dezvoltarea durabilă a localității.

Tendința la capitolul demografic este preponderent negativă.

Repere istorice.

Satul Ruseni

Satul este situat la Estul raionului, pe malul drept al râului Ciuhur, pe șoseaua Edineț – Otaci, la o bifurcare de drumuri, unul spre Otaci și altul spre Ocnița.

Se întâmplă așa că Radu Voievod la acea dată, 2 aprilie 1617, îi întârește aprodului Lupul și fratelui său Ursul, și sorei Draga, copiii lui Simion Rusanovschi, niște părți din satul Ruseni, județul Hotin, și, astfel, apare pomenită pentru prima dată, documentar, siliștea Ruseni. Dar localitatea crește nu numai din sursele proprii, locale, ci și din sportul provenit din alte părți. Găsim chiar o încercare modestă de atare statistică, desigur, îndoielnic să fie completă. La cele câteva bordeie se tot mai adaugă câte unul – două. Astfel, din acea statistică aflăm că în anul 1700 vine aici cu traiul locuitorul Mihail Ostafii, în 1800 – Ivan Volk și Ivan Samin, în 1801 – Ion Cravițchi, în 1803 – Iacob Ciobanu, în 1804 – Petru Bozan și Ștefan Leșchin.

Administrația militară rusă, care a venit pe acest pământ să-i înfrunte la sfârșitul sec. XVIII pe turci și apoi să-l anexeze cu forța, la 25 decembrie 1772 face o numărătoare rapidă a populației și găsește aici 54 gospodari, pe care îi face plătitor de bir țarului Imperiului Rus. Moșier atunci era aici căpitanul Ion Miclescu, căruia i se supuneau 54 curți, adică toată siliștea. Dar în scurt timp mai numără o dată curțile și găsesc aici numai 44 curți, din care 42 au fost supuse birului, scădere făcându-se numai pentru preotul Grigore și dascălul Filip. Iar spătarul Ioniță n-a fost iertat, a rămas să plătească greu birul. În 1803 aici găsim deja 47 birnici, dar în 1793 aici funcționează o mica bisericuță din lemn.

La începutul sec. XIX deținea moșia aici Teodor Teodosiu, dar în arhivele de la Bălți descoperim un răvaș, scris la 2 iulie 1815 de către Gheorghe Tabără și adresat pitarului Teodosiu la Bălți, din care reiese că o tremie din satul Ruseni aparținea deja lui Mihalache Verdeș.

Nu numai coi confirmăm (acum!) că rusenii sunt buni gospodari, numele lor se întâlnesc în documente importante în toate timpurile, nu întâmplător ei sunt chemați de domnie să mărturirească, să confirme, să adeverească veridicitatea multor situații și documente importante. Pe parcurs vom mai întâlni aceste nume, acum, însă, aducem doar un exemplu: Nicolae Stamati și Constantin Stavarachi semnează pe 25 iulie 1815 mărturia hotarnică referitoare la moșiile Parcova și Ruseni.

Revista „Ion Neculce” (1817, pag. 242) ne oferă o informație deosebită: în Rusenii din ținutul Hotin, sat de pe Ciuhur, locuiesc 86 suflete. Să credem ? Să nu credem ? Stăpân peste sat e pitarul Teodosiu. Aceasta, desigur, o credem. În același an, însă, lucrarea *Trudî bessarabskoi gubernskoi arhivoi ucionnoi komissii* (vol. III, pag. 23) include și alte date importante: satul Ruseni de pe Ciuhur, volostea Parcova, aparține pitarului Teodosiu și altor răzeși, în total 750 fălci de pășuni, 180 fălci de pământ arabil, 300 fălci de imașuri, 1 iaz cu pește, 1 moară. În sat viețuiesc 1 preot, 1 diac, 1 ponomar, 9 mazili, 65 gospodării țărănești, 5 văduve, 6 burlaci.

Câteva nume din Ruseni în 1820 – Ion, Costache, Toader, Arhip, Condurache, Ignat, Savin, toți rude cu A. Bădărău, primar al orașului Iași, ministru al justiției (apoi al comunicațiilor) sub domnia lui Carol I. Nici mazilul Alexei Condrea nu întâmplător apare martor într-un act de judecată al țăranilor din satul Borosenii Noi, era un gospodar bun în satul său.

Din fondurile de arhivă culegem și alte date interesante. Bunăoară, aflăm că în 1835 preot în Ruseni era Vasile Gheorghe, de 57 ani (preotul Agache Zberea decedase), diac – Constantin Spătaru, de 42 ani, dacăl – Ion Manuilov, de 34 ani. În sat locuiau 16 familii de mazili cu 64 bărbați și 59 femei, inclusive Ion Rusanovschi, Toader Neaga, Grigore Lungu, Vasile Iurcu, Pavel Mugureanu, Alexandru Guranda ș.a. De asemenea, 2 familii de ruptași și 82 familii de țărani cu 230 bărbați și 195 femei. Printre ei sunt menționați Ion Strîmbu, de 50 ani, și soția sa Maria, de 46 ani, cu 7 copii ai lor, Maria Bobîlov și Mihai Darie, de 70 ani, Nona Bodare, de 80 ani. E menționat și mazilul Alexei Condrea, rămas văduv cu 1 copilăș, Petrișor, de 1 an.

Dar nu e numai liniștite și pace în satul Ruseni. În 1839 țăranii de aici, ajunși la culmea răbdării, sărăciei și exploatării din partea noului lor moșier, îl atacă într-o zi și-l omoară.

Satul continua să crească. În 1859 are 165 case, locuite de 1.073 oameni, inclusive 575 bărbați și 498 femei. Acest an mai este pomenit în documente și ca an de naștere al lui Andrei Gherghijia, fiul diacolului, absolvent al Seminarului Teologic din Chișinău, devenind preot. Anticipând puțin cronologia sec. XIX, vom vedea că în 1870 satul avea deja 181 case, dar numai cu 926 oameni, inclusive 468 bărbați și 458 femei. Peste 5 ani, în 1875, numără 199 case cu 1.120 oameni, inclusiv 592 bărbați și 528 femei.

În 1862 în Ruseni se deschide școala bisericească parohială, care e un eveniment de seamă în istoria culturii acestui sat. Încă un eveniment din același an a fost construcția unei băi obștești de către soldații diviziei a 15-a, care în acest an au fost cazați prin casele oamenilor.

Moșia, 1.750 desetine de pământ, îi aparținea în 1865 boierului Opriș.

Diferite epidemii ucigașe băntuie pe aici adesea. În 1866 se nasc în Ruseni 46 copii, un indicator destul de bun, de altfel, dar în același an trec în neființă 37 oameni, inclusive 23 de holeră. La fel și în 1872 se nasc 89 copii, dar mor 57 persoane, dintre care 34 – atacați de holeră.

Anii fără epidemii favorizează și evoluția demografică a satului. De acum în 1892 în Ruseni în 164 familii locuiau 1.614 oameni. În acest an s-au născut 57 copii și au decedat 38 oameni. Dar dau alte nevoi peste bieții oameni. Încep anii secetoși de la finele secolului. Satul i-a cu împrumut de la zemstvă 1.379 puduri de porumb pentru hrană și sămânță, datorie, care îi apasă mulți ani la rând. Dar sporul natural al populației se menține și în anii următori: 1893 – 59-35 = 24, în 1894 – 59-18 = 41. În 1903 absolvește cu succese Seminarul Teologic din Chișinău Nicolae Măgureanu, născut în familia lui Miron din Rusenii Edinețului.

Poate aceasta și a condiționat luarea în 1909 a deciziei de către uprava zemstvei de a deschide aici o școală ministerială, cu condiția că obștea sătească va închiria o clădire corespunzătoare pentru acest scop. Hotărârea a fost întâmpinată cu bucurie: școala a fost deschisă chiar în anul următor, la 1 ianuarie, în număr de 30 elevi, învățătoare fiind Eugenia Cuibana din Grinăuți. În anul următor de studii această școală avea înscriși în catalog 49 copii. În acest an satul deja număra 330 case cu 1.661 locuitori, care dețineau 567 desetine de nadeluri și 304 desetine de pământ propriu. Iar în anul următor încep tratativele de începere a unei clădiri din piatră pentru școală, alocându-se suma de 13.781 ruble. În 1911 sunt numiți încă 2 învățători în satul Ruseni – Serghei Ivanovici Dmitriev și Ivan Vasilievici Găină, apoi și Ana Ivanovna Savițcaia, iar în noiembrie – Maria Vasilievna Mihalachi. În 1912 această școală de o clasă avea deja 104 băieți și 24 fete. Patron al școlii e consemnat Nicolai Alexandrovici Strenkovski. Cu influența lui începe construcția școlii, care acuma adună în bănci 4 complete de clase.

Anul 1918 aduce împlinirea marelui vis al românilor – Marea Unire. Școala de-o clasă e transformată în școală începătoare și o nu mai puțin transformare socială – predarea disciplinelor în limba română. Ca și oficierea serviciilor divine din noua biserică de piatră ridicată în 1883, de asemenea în limba română. Cu o schimbare foarte fericită vine în septembrie 1922 în Ruseni, ca și în toată Basarabia, instituția funciară „Casa Noastră” – ea împrăștiatărește 470 țărani nevoiași cu 1.511 ha de pământ bun din moșia boierului, toate acestea schimbând din rădăcină soarta acestui sat.

Astfel, în 1923 Rusenii constată o creștere bruscă a populației de până la 560 case cu 3.774 oameni, inclusive 1.880 bărbați și 1.894 femei. Are carieră de piatră, moară de apă pe Ciuhur, o școală primară, un restaurant, care mai activează cu statut de cafenea până în zilele noastre, primărie, post de jandarmi. Pătrund, însă, anumite influențe comuniste din partea stângă a Nistrului, încep anumite tulburări sociale, sunt ocupate bucăți din pământul boieresc.

Deja în 1933 unii țărani din Ruseni încep să trăiască foarte bine. De exemplu, Grigore Cașu deținea 45 ha de pământ, Dumitru Mugureanu, Vasile Mugureanu și Vasile Vladislavov – câte 35 ha, Vladimir Strencovschi – 100 ha de pământ și o moară cu motor, Vasile Oboroc – o cârciumă.

Viața liberă, avută, însă, ia sfârșit. La 28 iunie 1940 trec Nistrul pe pământuri de-a pururi românesc tancurile sovietice, cu stele roșii, declară fără drept de opunere că acest pământ e al lor și mută frontiera pe râul Prut. În aceeași zi reușește să se refugieze în România Vasile Spînu, cântăreț din parohia Ruseni.

Noii stăpâni pe 10 noiembrie fac un recensământ al populației și găsesc aici 2.900 locuitori români, care îi notează moldoveni, iar printre ei și 91 ruși, 16 ucraineni și alte etnii. Era un sat mare, așa că începe „curățirea” populației. În 1941 este arestat învățătorul Vasile Andronic și dus în Siberia. Alți 19 persoane au fost trimise în lagăre de concentrare în Siberia.

Șirul represiunilor a fost întrerupt de sângerosul război din 1941-1945. Dar acesta a adus tragedii și mai cumplite în Ruseni. În martie 1946 autoritățile sovietice au ocupat din nou satul. Dacă administrația română nu i-a mobilizat atât de masiv pe basarabeni în război, cea sovietică, ocupând din nou ținutul dintre Nistru și Prut, a transformat populația masculină basarabeană în carne de tun. Pierderile de război din satul Ruseni au fost un număr de 35 bărbați în floarea vârstei.

Războiul al doilea mondial, totuși, ia sfârșit, dar îndată începe alt război împotriva populației din ținut, unul, poate, și mai îngrozitor – secete îndelungate, care culminează în 1946 și 1947, arzând tot ce era vegetal. Mor oamenii în toate casele, bărbați, femei, copii, bătrâni, în curți, pe drumuri, în câmpuri, la fântâni, la porți... Ne survine informația din iunie 1947, din care aflăm că din cei 2.766 locuitori, care mai erau vii în Ruseni, 310 mureau de foame și trebuiau să fie internați în spital, alți 386 erau în stare de istoveală absolută, la limită, total epuizați și încă 145 copii mai rămăneau în pragul distrofiei. În *Istoria RSSM*, vol. II, Chișinău, pag. 573 citim: țăranul A. N. Nigai ar fi spus undeva că toți rusenii sunt deosebit de recunoscători pentru marele ajutor de la soviete într-o scoatere lor din foamete.

Dar să revenim la represaliile din Ruseni că ele au fost reluate imediat de cum a încetat războiul.

În anul 1945 au fost condamnați la muncă silnică pentru colaboraționism 2 persoane. În 1946 – 1 persoană, 1948 – 5 persoane. În anul 1949 au fost deportați 70 persoane.

Recensământul din 1 august 1949 notează în Ruseni 3.018 locuitori, dintre care 2.803 sunt înscrși moldoveni, 113 – ruși, 79 – ucraineni, iar alți 18 de alte etnii.

Unul din primele kolhozuri din satul Ruseni a fost botezat cu numele lui Lenin. În anii 50 președinte era I. Cșevinski și gospodăria mergea tot bine, dar de la un timp a început să șchiopăteze din toate picioarele și primea numai cuvinte de critică. Mai târziu se schimbă conducerea și este schimbată și denumirea kolhozului în „Karl Marx”. Acesta devine unul din cele mai prospere kolhozuri sovietice. Astfel, în 1974 producția globală constituia 2.2 mln ruble, iar producția realizată – 1,5 mln ruble, inclusive la culturile tehnice – 517.000 ruble, la producția animalieră – 542.000, la pomicultură – 180.000, la cereale – 150.000. Venitul net al kolhozului a constituit 160.000 ruble și dispunea de 45 tractoare, 21 autocamioane și 18 combine.

Satul atunci avea școală medie, 2 cluburi de instalații pentru demonstrarea filmelor, 2 biblioteci. În sat era bine organizată deservirea medicală a populației, unde funcționau 1 spital, 1 ambulatoriu, 1 maternitate, 1 farmacie. De asemenea, câteva ateliere de prestări servicii, oficiu postal,

cafeaneaua, câteva magazine, grădiniță de copii. În memoria sătenilor căzuți pe front, kolhozul a construit un monument.

Patru recensăminte fixează pentru Ruseni următoarele date: 1979 – 2.560 locuitori, 1989 – 2.282 locuitori, 2004 – 2.048 locuitori, 2014 – 2.009 locuitori.

Când în 1991 Moscova pune problema unui referendum unional pe 17 martie pentru a păstra totuși, Uniunea Sovietică, iar Sovietul Suprem al RSSM a fost de părere opusă, 2.384 locuitori din Ruseni au votat pentru hotărârea Sovietului Suprem al RSSM.

Personalități din satul Ruseni – Ion Prisăcaru, Radion Cucereanu, Petru Bodarev, Grigore Chetrari.

Satul Slobodca

Cătun așezat între 2 masive de pădure, într-o livadă industrială pe partea stângă a șoselei Edineț – Otaci, la 2 km Vest de reședința comunei. A fost întemeiat în anul 1923 în rezultatul reformei agrare basarabene inițiată de Sfatul Țării și realizată de Coroana Regală română. Deși solul aici e bogat în humus și pe alături trece o șosea internațională aglomerată, cătunul n-a avut parte de creștere și prosperare. Prin anii 80 ai secolului XX, pe când populația aptă de muncă forma o brigadă de câmp a kolhozului din Ruseni, Slobodca dispunea de o școală primară, punct medical, club, bibliotecă, grădiniță de copii. Din toate acestea au rămas doar amintirea. Populația îmbătrânește, preocupată fiind munca pe lângă casă. Recensământul din 1994 numărase aici 120 locuitori, cel din 2004 – 81 suflete umane, 92% fiind de etnie rusă.

Cotă funciară per persoană în sat este de circa 2,0 ha.

Infrastructură. Comuna Ruseni este amplasată în apropiere de drumul republican R-8, care conectează cu satele vecine, centrul raional și capitala. În general infrastructura rutieră este foarte favorabilă, și poate deschide premise de dezvoltare economică, îndeosebi prin dezvoltarea activităților agricole, comerciale ș.a. Un loc aparte îi revine sectorului turistic, tocmai prin infrastructura rutieră bine dezvoltată.

Comuna dispune de rețele de apeduct.

Comuna este gazificată parțial.

Drumurile locale centrale sunt asfaltate.

Cadrul natural. Relieful este puternic accidentat, predominat de altitudini medii (166-235m), cu o bonitate a solurilor de – 75,0%.

Pe teritoriul comunei există terenuri ocupate de ravene, afectate de alunecări de teren, sau supuse erodării. Relieful este prielnic pentru cultivarea porumbului, și a culturilor cerealiere, tehnice.

Resursele acvatice sunt prezentate de izvoare, fântânile alimentate de apele subterane, iazurile, râul Ciuhur.

Fondul silvic local este luat sub ocrotirea statului de către “Moldsilva” cuprinde în rezervațiile sale specii de arbori ca: teiul, stejarul pufos, nucul, salcia, salcâmul, molidul, câț și arbuști ca măslinul auriu, măcieșul, porumbarul, ș.a.

Podgoriile, sunt o adevărată bogăție a naturii dată de Dumnezeu unor oameni cu suflet mare precum sunt băștinașii de aici, astfel este și firesc să găsim aici, frumos înșirate, și bine gospodărite.

2.1.1. Alimentarea cu energie electrică, iluminat stradal

Pe raza comunei Ruseni, r-nul Edineț există rețea de linii electrice aeriene de tensiune medie și joasă. Comuna este asigurată cu energie electrică de către ÎCS Premier Energy Distribution S.A. Starea

liniilor de distribuție este bună. Rețelele electrice au fost renovate în ultimii ani. Comuna dispune de iluminat stradal modern. Sunt iluminate câteva străzi, iar pilonii funcționează în regim econom. În prezent se identifică surse financiare pentru extinderea și renovarea iluminatului stradal pe teritoriul întregii comune.

2.1.2. Alimentarea cu apă

În prezent este implementat un sistem centralizat de alimentare cu apă a caselor de locuit și a edificiilor social-administrative. O sursă de aprovizionare cu apă potabilă o constituie fântânile de tip mină. În comună sunt puse în exploatare ___ fântâni de tip mină, ale căror apă este utilizată de către localnici pentru necesitățile casnice de zi cu zi. Cu toate acestea, există un risc real și continuu ca în unele zone ale localității calitatea apei din fântâni să fie nesatisfăcătoare. În acest caz, este necesară efectuarea unei analize a calității apei, cu o marcă ulterioară a fântânilor. Comuna nu dispune de sisteme de irigare. În această direcție urmează de demarat implementarea unor proiecte de irigație la scară mică pe unele sectoare de teren din perimetrul agricol, amplasate în imediata apropiere de lacurile din preajma comunei. Construcția și reabilitarea sistemelor de irigare vor permite sporirea productivității terenurilor, cât și asigurarea unor produse agricole de calitate.

2.1.3. Canalizare

În Comuna Ruseni lipsește sistemul de canalizare, care va asigura evacuarea apelor uzate din locuințe și obiectele economice și social-administrative. În acest sens a fost întocmit planul tehnic de realizare a rețelilor de canalizare. Accesul cetățenilor la apă și canalizare reprezintă una dintre principalele priorități ale APL.

2.1.4. Alimentarea cu gaze naturale

Sistemul de alimentare cu gaze naturale există și în următorii ani se planifică extinderea rețelei de gazificare. În pofida numeroaselor eforturi de asigurare a locuitorilor cu gaze naturale necesar uzului casnic, o parte din gospodării realizează prepararea hranei la aragaz-uri aprovizionate din butelii de gaz lichefiat /electrice, precum și la cuptoare/sobe cu lemne/cărbune. Exemple de probleme la conectarea gospodăriilor la gaze naturale este lipsa inițiativei private și a mijloacelor bănești, plus la acestea și costul ridicat a 1m³ gaz natural furnizat consumatorului final. Imposibilitatea suplینirii de către solicitant a condițiilor prevăzute de către furnizor în avizul de racordare la rețeaua de gaze naturale, reprezintă un alt exemplu de factor care împiedică realizarea contractelor de furnizare a combustibilului către consumatorii finali existenți.

2.1.5. Alimentarea cu căldură

Edificiile sociale și marea majoritate a gospodăriilor își asigură căldura în sezonul rece pe baza sobelor și cazanelor autonome pe bază de lemne și/sau cărbune, instalațiilor termice improvizate, la fel un număr mare de gospodării folosesc gazele naturale. Există suficiente premise de a implementa în majoritatea edificiilor social-administrative cazane autonome pe bază de biomasă, care furnizează agent termic la un preț mult mai jos comparativ cu utilizarea gazului natural. Premisele respective sunt legate de existența în regiune a agenților economici producători de bricheti/peleți la prețuri rezonabile, precum și abundența în regiune a materiei prime pentru producerea biomasei. În perspectivă ar fi benefică efectuarea unor serii de lucrări de termoizolare a edificiilor social-administrative, ceea ce ar permite conservarea agentului termic și reducerea cheltuielilor pentru resursele energetice. Astfel, de lucrări ar fi binevenite și pentru gospodăriile casnice. Ca alternativă de economisire a resurselor financiare pentru resursele energetice este utilizarea energiei solare. Una dintre soluții ar fi utilizarea panourilor solare pentru apă caldă la instituțiile de învățământ din localitate.

2.1.6. Telecomunicații

În comuna Ruseni telefonie fixă este asigurată de către operatorul național – SA Moldtelecom. De telefonie fixă beneficiază majoritatea gospodăriilor casnice. În raza acesteia, acoperirea cu telefonie mobilă este bună. Localitatea se află în aria de acoperire a operatorilor de telefonie mobilă Orange, Moldcell și Unite. Locuitorii au acces la televiziunea prin cablu și Internet.

2.1.7. Rețeaua de drumuri

Comuna Ruseni este amplasată în apropiere de drumul republican R-8, care conectează cu satele vecine, centrul raional și capitala. Deplasarea populației spre centrul raional și capitală este asigurată zilnic de rute publice spre orașul Edineț și de către transportul public de tranzit. Probleme la capitolul mobilitate a populației nu există. Comuna dispune de stație auto. Rețeaua de drumuri este constituită din străzi. Drumurile sunt în stare satisfăcătoare, deși necesită reparații curente. Este necesară și repararea trotuarelor, în deosebi ale celor din centrul comunei. Pentru următorii ani se propune construcția și renovarea unor noi tronsoane de drumuri, ce va contribui la crearea unei comunități durabile, sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri în regiune și crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea infrastructurii de acces prin asigurarea unei infrastructuri de transport. În perimetrul comunei sunt poduri, fiind în stare satisfăcătoare și necesită intervenții semnificative.

2.1.8. Fondul locativ

Populația număra în anul 2024, 2.121 persoane și dispune de 1.121 locuințe individuale particulare.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> < Existența rețelelor de electricitate, telecomunicații, canalizare parțială < Asigurarea cu iluminat stradal a unor străzi de pe teritoriul comunei < Existența rețelelor de internet în localitate < Existența legăturii rutiere cu centrul raional < Existența drumului republican R-8 < Comuna este gazificată parțial < Rețeaua de apeduct există 	<ul style="list-style-type: none"> < Dezvoltarea insuficientă a infrastructurii sociale < Deversarea apelor reziduale menajere în locuri neamenajate, fapt ce duce la poluarea apelor (de suprafață și subterane) și solului < Procentul destul de mic de drumuri asfaltate < Starea precară a unor porțiuni de drum în unele regiuni din sat < Teren insuficient destinat construcției de locuințe individuale < Izolarea termică a clădirilor este necorespunzătoare;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> < Atragerea investițiilor externe < Existența unor programe cu finanțare nerambursabilă pentru reabilitarea termică, renovarea drumurilor locale < Extinderea rețelelor de utilități publice < Ridicarea nivelului de trai al populației prin aducerea la un nou nivel a calității întregii infrastructurii sociale < Extinderea conductei de gaze naturale și a apeductului și conectarea tuturor consumatorilor casnici < Identificarea posibilităților de realizare a unui sistem de canalizare. 	<ul style="list-style-type: none"> < Cadrul legislativ instabil < Costuri ridicate pentru conformarea la standardele europene de calitate < Incapacitatea financiară a locuitorilor satului de a acoperi de sine stătător costurile de racordare la rețelele de apeduct, gazificare ș.a.

2.2. Capacitatea instituțională

Primăria comunei Ruseni, r-nul Edineț dispune de propriul sediu – clădire tipică. Starea tehnică a clădirii este bună. Sediul este conectat la rețelele de utilități publice - gaz, electricitate, telecomunicații și apeduct. Apa potabilă este asigurată din apeduct. Încălzirea clădirii Primăriei este asigurată la moment prin intermediul agentului termic pe bază de gaz natural. Aparatul primăriei poate fi calificat drept competent, cu o bogată experiență în domeniu. Din componența aparatul primăriei fac parte: primarul, secretarul consiliului, specialist în reglementările proprietății funciare, contabil, receptorul fiscal, asistent social. Toți specialiștii dispun de un stagiu de muncă de minim 1 an. Consiliul primăriei este alcătuit din 11 consilieri. Activitatea aparatului Primăriei este foarte bine concepută. Prin urmare, secretarul consiliului, este direct responsabil pentru starea lucrurilor la toate compartimente în cadrul localității. Fiecare săptămână se petrec ședințe de lucru ale aparatului Primăriei, unde se discută despre toate problemele Comunei și se precaută soluțiile de a le rezolva.

Comuna Ruseni este deschisă către public, este prezentat activ în cadrul trusturilor media, posturilor de televiziune, radio, presă, rețele de socializare, fapt ce sporește notorietate comunității locale.

În condițiile actuale când se necesită, în mod prioritar, atragerea surselor financiare externe pentru demararea proiectelor de importanță majoră pentru sat, funcționarii primăriei/consilierii urmează a fi instruiți în domeniul atragerii fondurilor externe/investițiilor, managementului proiectelor. La fel este necesară suplinirea cunoștințelor în domeniul administrației publice, operarea tehnicii de calcul. În perspectivă se preconizează implementarea unui circuit electronic al tuturor documentelor APL, fiind implementat proiectul „Primăria electronică”.

În perspectivă, în vederea sporirii gradului de implicare a cetățenilor în procesul decizional a APL se impune elaborarea unui mecanism de implementare în activitatea aparatului Primăriei a prevederilor Legii privind transparența în procesul decizional (Nr. 239 din 13.11.2008).

Securitatea cetățenilor este asigurată de șeful de post din subordinea Inspectoratului de Poliție al raionului Edineț, Popa Lacramioara. Sediul poliției locale se află în incinta primăriei. Starea criminogenă este satisfăcătoare.

În comuna Ruseni este amplasat un Oficiu Poștal. Starea oficiului este satisfăcătoare, fiind amplasat în același edificiu cu Primăria, agentul termic pe perioada rece este asigurat prin utilizarea

Comuna Ruseni, r-nul Edineț nu dispune de surse media proprii. Populația se informează de pe panourile informative instalate în incinta și în fața primăriei, precum și în locuri special amenajate din perimetrul comunei, precum și site-ul acesteia www.primariaruseni.md. Cetățenii mai sunt informați prin intermediul presei republicane, TV, posturile de radio regionale și republicane, anunțuri și avize informative, televiziunii prin cablu.

Sectorul asociativ: În comuna Ruseni (nu) sunt înregistrate organizații obștești. Pe parcurs se va impune deschiderea unor organizații în așa domenii ca: mediu, salubritate, protecție socială și juridică, turistică etc.

Portofoliul de proiecte realizate: Pe parcursul anilor au fost demarate și finalizate în termen mai multe proiecte.

Tabelul 2. Proiecte implementate în c. Ruseni, r-nul Edineț

Nº	Denumirea proiectului	Perioada implementării	Costul total, mln. lei	Sursa de finanțare
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				

Tabelul nr.3: Lista proiectelor prognozate în c. Ruseni, r-nul Edineț

Nº	Denumirea proiectului	Perioada implementării	Costul total, mln lei	Sursa de finanțare	Responsabil de proiect
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

Analiza SWOT

<u>PUNCTE TARI</u>	<u>PUNCTE SLABE</u>
<ul style="list-style-type: none"> < Aparatul primăriei este calificat, cu o bogată experiență în domeniu < Activitatea aparatului Primăriei este bine concepută și organizată, < APL dispune de calculatoare conectate la Internet < Membrii APL dețin abilități și experiență în domeniul dezvoltării proiectelor < Adunările cu localnicii sunt petrecute frecvent, în funcție de necesitate < În viziunea sătenilor, dinamica din ultimii 10 ani este pozitivă în soluționarea problemelor cu care se confruntă localitatea < Localnicii sunt gata să se implice în suportul administrației publice locale în procesul de implementare a proiectelor < Securitatea cetățenilor este asigurată de către sectorul de poliție 	<ul style="list-style-type: none"> < Nivel scăzut de implicare și informare a cetățenilor cu privire la problemele Comunei și în procesul de luare a deciziilor < Suplinirea redusă a paginii electronice cu informație relativă activității APL < Societatea civilă este insuficient implicată în activitățile de ordin social a localității < Lipsește un sistem de indicatori de performanță, în bază de analiză a resurselor existente, a problemelor și a oportunităților, pe care angajații să-l atingă în perioade definite de timp;
<u>OPORTUNITĂȚI</u>	<u>AMENINȚĂRI</u>
<ul style="list-style-type: none"> < Atragerea investițiilor externe < Implicarea mai activă a tineretului în dezvoltarea Comunei < Deschiderea unui post de radio local, editarea unui ziar, actualizarea informativă a paginii electronice < Stabilirea unor contacte durabile și colaborarea cu localități din țările vecine în vederea soluționării unor probleme comune (proiecte, măsuri culturale, schimb de experiență) < Promovarea unei imagini pozitive a Satului < Participarea membrilor APL în cadrul proiectelor internaționale, cursuri de perfecționare < Gestionarea eficientă a bugetului local < Optimizarea activității APL 	<ul style="list-style-type: none"> < Lipsa resurselor financiare la nivel local, insuficiente pentru sprijinirea și/sau promovarea unor investiții majore < Instabilitate legislativă < Salarizare nemotivantă a persoanelor cu studii superioare și de specialitate, care activează în domeniul administrării publice; < Lipsa ONG care s-ar implica în soluționarea problemelor

2.3. Economia locală

Economia locală oferă perspective reale pentru deschiderea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniile comerciale. Garant al succesului este potențialul uman, infrastructura rutieră favorabilă, apropierea de centrul raional ș.a. Un compartiment aparte la capitolul respectiv revine proiectelor de implementare a parteneriatelor publice private.

Comuna Ruseni, r-nul Edineț, cu o populație relativ stabilă, dispune și de un însemnat potențial comercial fiind situat pe un traseu național important, în relativa apropiere de centrul raional. În comună sunt înregistrate __ gospodării țărănești respectiv venitul ramurii agricole ar crește ca urmare a utilizării tehnicilor agricole moderne. Aici se include aplicarea sistemelor antigrindină, tehnologii moderne de prelucrare a solului, implementarea sistemelor de irigații, creștere intensivă a legumelor în complexe moderne de sere. Perspective la acest compartiment sunt suficiente, având în vedere structura prielnică a reliefului și bonitatea ridicată a solului. Creșterea produselor ecologice este un avantaj pentru afacerile secolului XXI.

Produce de Edineț este o inițiativă de promovare a produselor locale, tradițiilor și culturii populare din raion. Marca Produce de Edineț reunește cei mai reprezentativi producători și meșteșugari. Producătorii din Ruseni ar trebui mai activ să se implice în acest proiect, având de beneficiat de consultanță și promovare.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ◁ Așezarea geografică favorabilă dezvoltării agriculturii ◁ Infrastructura de acces favorabilă pentru dezvoltarea mediului economic ◁ Piața de desfacere (orașul Edineț, Bălți) ◁ Disponibilitatea resurselor umane ◁ Costul relativ scăzut al forței de muncă ◁ Terenuri agricole cu potențial existent pentru obținerea de produse agricole ecologice ◁ Terenuri agricole preponderent consolidate ◁ Prezența agenților economici 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ Potențialul economic este slab valorificat în comparație cu posibilitățile de dezvoltare ◁ Slaba valorificare a resurselor naturale și a materiilor prime din mediul rural ◁ Accesul la credite a întreprinderilor mici este scăzut. Întreprinderile mici se confruntă cu probleme de slabă capitalizare, lipsa gajului, experiența limitată în utilizarea creditelor, rate înalte ale dobânzii și accesul limitat la informația financiară de consultanță. ◁ Lipsa capitalului străin în economia locală ◁ Lipsa specialiștilor calificați; ◁ Resurse financiare la nivel local, insuficiente pentru susținerea/promovarea unor investiții; ◁ Pondere înaltă a populației antrenate în agricultură ◁ Sectorul serviciilor slab dezvoltat; ◁ Slaba implementare a sistemului de asigurare a calității producției agricole conform normelor europene
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ◁ Valorificarea potențialului legat de așezarea geografică a comunei ◁ Atragerea investițiilor externe ◁ Stimularea antreprenorilor locali și potențiali (sectorul agricol: frigider industriale, linii de sortare și ambalare, prestări servicii populației, industria de producere și prelucrătoare) ◁ Stimularea producătorilor locali prin aplicarea tehnicilor și tehnologiilor moderne ◁ Încurajarea și dezvoltarea parteneriatelor de tip public-privat; ◁ Atragerea turiștilor prin deschiderea zonelor de agrement, agropensiuni, investiții directe în târguri, festivaluri, piețe tradiționale și alte manifestări tradiționale locale; ◁ Existența în raion a organizațiilor care oferă consultanță în sfera businessului: „Centrul de Consultanță și Școlarizare în Agricultură”, Asociația pentru Dezvoltarea și Susținerea Antreprenorialului Mic și Mijlociu, Punctul de Contact în Afaceri, sub egida Ministerului Economiei și Comerțului Republicii Moldova în colaborare cu Proiectul TACIS „Suport IMM în zona rurală”, Biroul Comun de Informare și Servicii ș.a. 	<ul style="list-style-type: none"> ◁ Insuficientă informare și educare a populației pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii, protecția mediului ◁ Nivelul scăzut al veniturilor majorității populației ◁ Capacitatea scăzută de atragere de investiții ◁ Nivelul scăzut de receptivitate a populației locale la programele de finanțare ◁ Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă ◁ Scăderea volumului transferurilor făcute de persoanele plecate la muncă peste hotarele țării ◁ Rata ridicată a dobânzii la credite ◁ Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor ◁ Risc de creștere a șomajului prin restructurarea și re tehnologizarea unor societăți comerciale ◁ Instabilitatea cadrului legislativ național ◁ Lipsa subvenționării principalelor ramuri ale economiei din partea statului ◁ Incapacitatea infrastructurii de a se adapta la dezvoltarea intensivă ◁ Embargouri la produsele autohtone ◁ Migrarea populației apte de muncă

2.4. Edificii sociale

2.4.1. Educație

Pe teritoriul comunei activează Gimnaziul Ruseni, Grădinița de copii.

Starea tehnică a instituțiilor educaționale este satisfăcătoare, fiind efectuate în ultimii ani lucrări de renovare. Regimul de lucru este de 5 zile în săptămână.

Școala dispune de un sedii separate. La momentul actual în instituții își fac studiile __ elevi. În instruirea educațională a elevilor activează __ cadre didactice (inclusiv prin cumul) și __ lucrători auxiliari. Acestea dispun de săli de clasă spațioase, bine amenajate, sală de sport, teren sportiv, cantină. Clădirea este conectată la apeduct și canalizare (haznale proprii). Agentul termic este furnizat în perioada rece a anului de la cazangerie autonomă pe bază de gaze naturale. La instituțiile de învățământ au fost petrecute lucrări de reparație, schimbarea tâmplăriei pe termopane, reparația sălilor de clasă, dotarea cu tehnică de calcul, dotarea cu inventar sportiv.

Pentru a asigura un învățământ modern este nevoie de perfecționarea continuă a cadrelor didactice înnoirea continuă a materialelor didactice și dotarea cu mijloace TIC, modernizarea tehnică a sălilor de studii, precum și dezvoltarea sistemului social de atragere în sat a cadrelor didactice tinere.

În comună activează instituția preșcolară: Grădinița de copii. Aceasta este frecventată de __ copii. Copiii sunt educați și îngrijiți de __ educatori și __ lucrători auxiliari, directorul grădiniței, lucrătorul muzical și sora medicală.

A fost reparat parțial acoperișul și reparații cosmetice interioare. Au fost schimbate rețelele electrice și pardoselile, au fost instalate geamuri și uși noi. În curte a fost montat pavaj, iar în grupe s-a pus mobilier nou.

Edificiul este electrificat, conectat la apeduct și canalizare, la rețelele de telecomunicații și dispune de sală de festivități, pavilioane de joacă, cantină și depozit. Agentul termic este furnizat în perioada rece a anului de cazangerie pe bază de gaze naturale. Este necesară procurarea unor noi seturi de jucării și accesorii auxiliare, cât și ridicarea continuă a nivelului de calificare a educatorilor și a personalului auxiliar.

2.4.2. Sănătate, asistență socială

Domeniul medical este reprezentat prin OMF Ruseni. Instituția medicală dispune de un edificiu separat, starea tehnică fiind relativ bună, nivel mediu de asigurare cu aparataj și utilaj medical. Instituția este electrificată, conectată la rețelele de telecomunicații. Agentul termic este furnizat prin intermediul cazangeriei autonome. Asistența medicală este asigurată de medic de familie, asistenți medicali. Se necesită recalificarea continuă a personalului medical. Aici se prestează următoarele servicii: staționar de zi, administrarea medicamentelor intramusculare și intravenoase, acordarea serviciilor medicale în caz de urgență. În perspectivă se impune lărgirea spectrului de servicii medicale prestate locuitorilor. Dotarea OMF Ruseni cu unitate de transport ar permite deplasarea medicilor de familie în teritoriu pentru deservirea populației.

În cadrul comunei își desfășoară activitatea 1 asistent social, 1 lucrător social, care deservesc grupele de persoane socialment-vulnerabile, preponderent singuratică, care necesită deservire la domiciliu, prestează servicii specializate persoanelor și familiilor care sunt beneficiari de asistență socială și duc evidența lor. Persoanelor socialment-vulnerabile li se acordă și ajutoare sociale, precum sunt: alocații de șomaj, indemnizații pentru motive de sănătate, compensații pentru perioada de iarnă,

indemnizații de îngrijire a copiilor. ___ persoane sunt beneficiari de alocații speciale de stat (asistență socială, ajutoare financiare și materiale, etc.).

Comuna nu dispune de un Centru de susținere a familiilor social vulnerabile.

2.4.3. Sport

Potențialul sportiv este valorificat la nivel relativ. În temei, tânăra generație, iubește și practică sportul, iar competițiile sportive, meciurile de fotbal și volei sunt nelipsite din activitățile localității. În ceea ce privește domeniul sportiv, comuna dispune de un stadion. Aceasta este reprezentată la competiții sportive de către echipa de volei, fotbal, tenis ș.a.

Analiza SWOT

<u>PUNCTE TARI</u>	<u>PUNCTE SLABE</u>
<ul style="list-style-type: none"> < În comună este Gimnaziu, Grădiniță de copii < Instituția de învățământ a fost modernizată și sunt asigurate cu toate comunicațiile necesare (cu excepția canalizării) < Prezența cadrelor didactice cu experiență < În comună există oficiu poștal < Locuitorii beneficiază de servicii medicale de calitate la OMF este dotat la nivel scăzut cu aparataj tehnic și dispune de personal medical calificat < Grupele de persoane social-vulnerabile sunt sub supravegherea asistentului și lucrătorului social. < Comuna dispune de teren sportiv 	<ul style="list-style-type: none"> < Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ preșcolar și liceal insuficient extinsă < Lipsa unor spații de agrement pentru copii < Comuna nu dispune de un Centru comunitar de asistență socială pentru persoanele în etate sau cu probleme de ordin social < Lipsa unei ambulanțe < Fonduri insuficiente destinate asistenței medicale și sociale < Domeniul sportiv nu este suficient valorificat, cu rezerve de diversificare < O parte a populației active a migrat în străinătate, copiii acestor persoane fiind lăsați în grija bunicilor sau rudelor < Lipsa dispensarului veterinar;
<u>OPORTUNITĂȚI</u>	<u>AMENINȚĂRI</u>
<ul style="list-style-type: none"> < Lărgirea gamei de servicii medicale prestate < Implementarea unor programe complexe de monitorizare a stării de sănătate a localnicilor < Suplinirea personalului medical rezident și permanent < Deschiderea unor centre comunitare specializate sau multifuncționale (centru comunitar pentru persoanele social vulnerabile) < Crearea unui ONG axat pe probleme sociale, problemele tineretului 	<ul style="list-style-type: none"> < Scăderea interesului față de efectuarea studiilor în localitate < Dificultăți în susținerea financiară a proiectelor de investiții cu caracter social < Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor sociale < Nereceptivitatea față de posibilitatea efectuării unor lucrări concrete în teritoriu prin intermediul granturilor străine și accesării fondurilor europene < Nu există persoane care să reprezinte interesele comunității în mod organizat și pe o perioadă lungă de timp < Reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia

2.4.4. Cultură și turism

Patrimoniul cultural constituie una din cele mai reprezentative file din moștenirea valorică a localității, menită să conserveze tradițiile și datinile băștinașe, care urmează a fi transmise

generațiilor următoare. Casa de cultură ar trebui să fie centrul vieții culturale din comună, fiind colective artistice. Starea edificiului casei de cultură este satisfăcătoare. Conform planului de lucru și a calendarului petrecerii măsurilor culturale, în sat se organizează o serie de activități culturale și sportive, la toate sărbătorile naționale și religioase: concerte tematice, sărbătoarea satului, măsuri culturale de suflet, cum ar fi: Anul Nou, 8 Martie, Hramul Satului, Ziua Victoriei, Ziua Copiilor ș.a.

Pe teritoriul comunei activează cu succes Biblioteca Publică. Edificiul bibliotecii este conectat la rețelele de utilități publice, dispune electricitate și telecomunicații, încălzire pe bază de _____. Biblioteca a fost renovată datorită sprijinului organizațiilor internaționale de sprijin financiar.

În scopul utilizării potențialului educativ al datinilor și obiceiurilor populare, conducerea localității insistă la organizarea a diferitor activități, cum ar fi șezători, serate în memoria scriitorilor și poeților, seminare pentru profesori, educatori, cu diferite genericuri, pentru calificarea cadrelor implicate în educație. În comună activează câteva ansambluri folclorice

Comuna Ruseni se mândrește cu Monumentul Eroilor, edificat în memoria consătenilor căzuți pe timpul celui de-al II-lea Război Mondial, care a fost restaurat și este o carte de vizită, .

Din componența tezaurului cultural local nu poate fi neglijată biserica ortodoxă din localitate, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, care este inclusă în lista monumentelor luate sub ocrotirea statului.

Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”

În anul 1785, locuitorii satului Ruseni, ținutul Hotinului, construiesc o biserică cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe”. Era din lemn, cu clopotnița separată, pe 2 stâlpi din lemn, la poarta de la intrare în curtea bisericii. În anii 50 ai secolului al XIX-lea, clopotnița a fost construită deasupra pridvorului. Din cauza vechimii, biserica a fost închisă de către conducerea eparhială, la 3 februarie 1884.

La 5 mai 1880, în urma demersului enoriașilor din satul Ruseni, Consorțiul Duhovnicesc din Chișinău permite construcția bisericii noi din piatră în această localitate. Proiectul a fost aprobat de Comisia pentru Construcții din Basarabia la 2 aprilie 1880, proces-verbal nr. 23. După încheierea tuturor lucrărilor, a fost sfințită în ziua de 23 octombrie 1883, cu un alt hram „Sfântul Ierarh Nicolae”. A fost înălțată de către locuitorii satelor Ruseni și Goleni, ajutați de proprietarul Constantin Orăș. Este un locaș de cult în stil eclectic, compartimentat în pridvor, pronaos, naos și altar. Pridvorul este înalt, în formă dreptunghiulară, iar deasupra se înalță turla octogonală a clopotniței, cu cupola în formă de bulb. Naosul este cubiform, cu acoperiș în 4 ape, încununat cu o cupolă, de asemenea, în formă de bulb. Altarul este absida semi-circulară, cu diaconicon și proscomidiar în părțile laterale. Ornamentația exterioară este redusă. În părțile laterale ale naosului și pridvorului, se văd porticuri decorative cu frontoane triunghiulare. Cornișa este formată dintr-un brâu din mai multe muluri. A fost reparată capitsl în anul 1891, după care, a fost resfințită, enoriașii cheltuind suma de 600 ruble. Atunci a fost schimbată podeaua în altar, au fost vopsit acoperișul și pereții din interior și exterior. De asemenea, a fost reparată și în 1903, pentru care s-au cheltuit 2.336 ruble. Din această sumă, 1.200 ruble au fost adunate de la enoriașii din Ruseni, 300 – Goleni, iar 1500 – donații particulare, 686 ruble i-a donat proprietarul N. A. Strencovschi. Tot atunci, s-a reparat gardul din jurul bisericii, storojia, s-a reparat și s-a aurit iconostasul, s-au reparat sfeșnicele și multe obiecte bisericești.

Școala parohială din Ruseni a fost deschisă în anul 1862.

În perioada regimului sovietic, biserica din Ruseni nu a activat, fiind închisă în anul 1963. A fost utilizată ca depozit de cereale, depozit de materiale de construcții, iar mai târziu – muzeul satului. A fost redeschisă în anul 1989.

La începutul anilor 2000, lângă biserică s-a construit un centru creștin-ortodox, dotat cu bibliotecă, sală de muzică, baie și cantină.

Preoți-parohi: Grigore (1774), Vasile Gheorghianu (1806-1841), Agapie Zberea (1818-1826), Ilie Gheorghianu (1842-1869), Vasile Vartic (1869-1880), Teodor Dumbrăveanu (1880-1895), Ioan

Popovici (1896-1913), Mihail Holdevici (februarie-martie 1913), Anton Poltorățchi (1913-1914), Iacob Arventiev (1914-1915), Leonid Grimalschi (1915-1927), Anatolie Fiodorov (1927-1929), Serghie Medinschi (1929-1944), Mihail Levițchi (1941-1962), Petru Moșneguțu (ianuarie 1997 – prezent).

Turismul. Considerat a fi un fenomen social și economic specific civilizației moderne, turismul este puternic ancorat în viața societății și ca atare, influențat de evoluția ei. Per ansamblu, dezvoltarea turismului în raionul Edineț este relativă, cu toate că potențialul de dezvoltare ar putea fi unul chiar ridicat, ținând cont de multitudinea și varietatea patrimoniului natural și cultural. Însă, analizând situația actuală a infrastructurii de susținere a sectorului turistic și nivelul de promovare a obiectivelor turistice, potențialul de dezvoltare este estompat semnificativ. Potențialul turistic din localitate nu este valorificat și practic lipsesc prestatorii de servicii în domeniul turismului rural. Un rol important în promovarea turismului din raion îl are Centrul de Informare Turistică, care oferă servicii de informare și îndrumare a turiștilor moldoveni și străini, ce doresc să viziteze și să cunoască frumusețile naturii, tradițiile, obiceiurile, precum și monumentele religioase și istorice, atracțiile turistice cât și posibilitățile de agrement și relaxare, variantele de cazare în această zonă.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> ⟨ Așezarea geografică este favorabilă dezvoltării turismului rural și de tranzit ⟨ Tradițiile populare bine păstrate ⟨ Existența unei bucătării locale specifice ⟨ Existența manifestărilor cu valoare folclorică; ⟨ Existența meșterilor populari ⟨ Pe parcursul anului se petrec activități etno-culturale, sportive și de agrement ⟨ Prezența monumentului în memoria sătenilor căzuți în Războiul II Mondial ⟨ În comună există biserică creștin-ortodox ⟨ Cimitirul local este îngrădit și dispune de drum de acces ⟨ Comuna dispune o bibliotecă publică ⟨ Existența spațiilor verzi publice ⟨ Prezența colectivelor artistice 	<ul style="list-style-type: none"> ⟨ Potențialul cultural-turistic este slab valorificat ⟨ Neglijarea tradițiilor locale, odată cu trecerea timpului ⟨ Lipsa de interes pentru turism ca potențial pentru afaceri și pentru crearea de noi locuri de muncă ⟨ Comuna nu dispune de surse media proprii ⟨ Infrastructura turistică slab dezvoltată; ⟨ Lipsa unităților de primire turistică. ⟨ Lipsa Centrului de Informare Turistică
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> ⟨ Dezvoltarea și stimularea activității echipelor sportive locale existente și înființarea a noi echipe ⟨ Valorificarea potențialului local (turistic, cultural, istoric, natural) ⟨ Existența potențialului de dezvoltare a agro-turismului. 	<ul style="list-style-type: none"> ⟨ Resurse financiare insuficiente pentru contribuțiile proprii la proiectele finanțate, în special în mediul rural.

2.5. Mediul ambiant

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul comunei este situat pe Podișul Moldovei de Nord. Altitudinea teritoriului balansează între 166 și 235 m, altitudinea medie este în jur de 79 m.

Clima. Raionul Edineț se caracterizează printr-o climă temperat-continentală, cu ierni scurte și blânde, cu veri lungi și calde. Înălțimea neînsemnată și relieful de podiș au favorizat formarea pe acest teritoriu a unei clime specifice, cu puțină zăpadă, veri lungi, călduroase cu cantități nu prea mari de precipitații, ce cad în general sub formă de averse. Radiația solară totală variază între 90-1010 kcal/cm² pe an. Temperatura medie anuală a aerului în cadrul regiunii este de +7,2°C. Temperatura medie lunară a celei mai reci luni (ianuarie) este de (-6,9°C), iar a celei mai calde luni (iulie) este de (+20,3°C). Temperatura maximă absolută a aerului constituie (+36,2°C), iar temperatura minimă absolută este de (-23°C). Primele înghețuri se remarcă, de obicei, la jumătatea lunii octombrie, iar ultimele înghețuri la sfârșitul lunii aprilie.

Durata perioadei fără înghețuri constituie 150 - 170 zile. Solul începe să înghețe la sfârșitul lunii noiembrie și se dezgheață la jumătatea lunii martie. Adâncimea înghețurilor atinge 50 - 80 cm.

Învelișul de zăpadă apare la începutul lunii noiembrie și dispare în luna martie - luna aprilie. Numărul zilelor cu înveliș de zăpadă variază între 30 - 90. Destul de frecvente sunt iernile fără zăpadă. Asupra repartiției stratului de zăpadă influențează și condițiile locale, în special relieful.

Roza vânturilor ale acestui teritoriu se caracterizează prin predominarea direcției Nord - Vest și Sud - Est. În perioada caldă a anului predomină vânturile cu direcția Nord - Vest, iar în perioada de iarnă - cele de Sud - Est. Pe teritoriu predomină vânturi slabe, în medie având viteza de 2,6 - 4,7 m / s.

Precipitațiile. Cantitatea anuală de precipitații este de 551 mm, iar numărul zilelor cu precipitații de la 1,0 mm și mai mult este de 115. Umiditatea relativă a aerului este de cca. 69,0%. Variația anuală a temperaturii și cantității de precipitații pe luni sunt de 49-50 mm (în dependență de sezon).

Umiditatea aerului are o importanță mare pentru gospodăriile agricole. Umiditatea relativă, se caracterizează prin valori medii anuale de 75-80%. Pe parcursul anului valorile umidității relative variază cu valori mai înalte în luna decembrie (84-90%) și mai mici în luna mai (60-73%). Se remarcă o frecvență înaltă a cețurilor, mai ales în perioada rece a anului, din luna octombrie până în luna martie (20 - 47 zile). În perioada caldă a anului, din luna aprilie până în luna septembrie, cețurile se observă mai rar, de la 2 zile la 10 zile. Regiunea respectivă se încadrează în zona cu umiditate suficientă. Cantitatea medie anuală de precipitații nu depășește 551 mm.

Apele de suprafață și subterane. Comuna dispune de surse acvatice puține. Rețeaua hidrografică este fântâni de mină, izvoare, iaz, r. Ciuhur. Sursele de aprovizionare cu apă sunt: primăvara, topirea zăpezii, în perioada mai - octombrie, precipitațiile și pânză freatică. Apele freatice sunt la adâncimi diferite din care cauză au o influență diversă. În general sunt situate la adâncimea de 23-36 m, iar pe cumpene și platouri la 38-90 m. După compoziția chimică, apele freatice sunt predominant carbonato-calcice, puternic mineralizate. Conform datelor STAS, apele subterane sunt de calitate satisfăcătoare și sunt caracterizate ca fiind apă potabilă. APL se confruntă cu mai multe probleme privind întreținerea și utilizarea apelor subterane din localitate și anume: sistemele de extragere a apei sunt ineficiente cu consumuri mari de energie electrică, clima secetoasă din ultimii ani duce la consumul în creștere a apei potabile. Comuna este asigurată cu apă potabilă prin intermediul apeductului, dar și din fântânile de mină. O sursă alternativă de apă sunt și izvoarele.

Vegetația. Vegetația raionului Edineț este reprezentată prin păduri de foioase, pajiști, vegetație acvatică și alte formațiuni vegetale. Pădurile sunt reprezentate prin specii de foioase de tip central-european, cum ar fi stejarul, teiul, frasinul, ulmul, salcâm, carpen, alun, corn ș.a. Sunt răspândite și pădurile de luncă sau zăvoaiele sub formă de fâșii de-a lungul văilor Nistrului. Aceste păduri sunt dominate de specii de arbori și arbuști de esență moale, precum sunt plopul alb, plopul negru, salcia albă ș.a.

Solurile și subsolurile. Solurile sunt principala bogăție a oricărei localități. De prelucrarea și utilizarea eficientă a acestora depinde atât economia satului, raionului, cât și cea națională. Semnificativ este faptul că, calitatea solurilor din care este constituit capitalul funciar este înaltă. Circa 80% din teritoriul satului este acoperit cu soluri de ceroziom și aluviale. Bonitatea medie a solurilor este apreciată cu 64 gr/ha. Analiza denotă, că majoritatea din terenurile capitalului funciar pot fi folosite în scopuri agricole oferind posibilitatea atingerii unor randamente înalte de utilizare a acestora, excepție fiind terenuri degradate. Datele analizate ne demonstrează că acest capital natural de calitate este utilizat la maximum.

Starea mediului ambiant este satisfăcătoare. Gestionarea deșeurilor presupune colectarea selectivă a deșeurilor reciclabile și valorificarea acestora. Este necesară creșterea gradului de conștientizare a populației locale despre importanța gestionării eficiente a deșeurilor, inclusiv prin reducerea volumului de deșeuri depozitate odată cu creșterea cantității materialelor reciclabile, scăderea nivelului de poluare a solului și a apelor subterane, creșterea calității vieții populației prin reducerea riscurilor de îmbolnăvire. La fel este absolut necesară plantarea unei fâșii forestiere în preajma terenurilor agricole pentru a le proteja de eroziune și alte procese naturale.

Analiza SWOT

<u>PUNCTE TARI</u>	<u>PUNCTE SLABE</u>
<ul style="list-style-type: none"> < Interesul sporit al APL în vederea îmbunătățirii stării mediului ambiant din localitate < Educația ecologică la nivel înalt < Prezența apeductului și a fântânii arteziene, principalele surse acvatice < Respectarea, în general, de către populație a normelor de transportare și depozitare de deșeurilor la gunoște < Resurse acvatice puține, r. Ciuhur < Utilizarea redusă a pesticidelor 	<ul style="list-style-type: none"> < Existența zonelor de risc: terenuri erodate < Insuficiența apei pentru irigare < Fântânile de mină nu sunt marcate cu plăcuțe de informare privind calitatea apei < Expunerea la hazardurile naturale sezoniere, în special la secetă < Insuficienta preocupare a agenților economici în recuperarea și re folosirea ambalajelor < Solurile sunt afectate de factori de degradare precum eroziune, alunecări de teren, sărăturate;
<u>OPORTUNITĂȚI</u>	<u>AMENINȚĂRI</u>

<ul style="list-style-type: none">◁ Implementarea proiectului de colectare selectivă a deșeurilor◁ Amenajarea și curățarea fântânilor de tip mină◁ Extinderea spațiilor verzi și de odihnă a populației◁ Curățirea zonelor din preajma iazului◁ Menținerea străzilor într-o stare curată◁ Informarea populației privind necesitatea protecției mediului ambiant și utilizării raționale a resurselor naturale◁ Promovarea educației ecologice a tinerei generații pentru a proteja mediul și a folosi rațional resursele naturale◁ Creșterea interesului autorităților locale pentru promovarea de parteneriate în vederea protecției mediului prin crearea unui ONG de mediu;◁ Disponibilitatea finanțărilor proiectelor de mediu prin intermediul fondurilor europene nerambursabile.	<ul style="list-style-type: none">◁ Impactul negativ al schimbărilor climatice asupra sectorului agricol (secete, grindină)◁ Dificultăți în susținerea financiară a proiectelor de investiții de mediu◁ Sărăcia, lipsa surselor de existență sau alte necesități vitale îi constrânge pe cetățeni să încalce legea, inclusiv la capitolul tăieri ilicite.◁ Costuri ridicate pentru conformarea cu standardele europene de calitate în materie de mediu◁ Neglijarea tradițiilor locale în domeniul protecției mediului◁ Resurse financiare insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor legate de mediu◁ Lipsa informațiilor legate de normele europene de mediu în rândul micilor întreprinzători
---	--

3. PROCESUL DE ELABORARE A PLANULUI STRATEGIC DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ A COMUNEI RUSENI, R-NUL EDINEȚ

3.1. Inițierea procesului de planificare strategică

Comuna Ruseni, r-nul Edineț, trebuie să-și însușească și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa în viitor. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă dezorganizată, în cadrul căreia se pot rata oportunități și se pot consuma irațional resurse prețioase. Experiența internațională a arătat că proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru încheșat și când există o coordonare la nivel strategic.

Procesul de planificare strategică are ca scop definirea reperelor strategice de dezvoltare pe o perioadă de 5-7 ani. Etapele metodologice principale ale procesului de planificare strategică au fost următoarele: realizarea unei analize preliminare, stabilirea viziunii asupra dezvoltării strategice, analiza sectorială a domeniilor strategice principale și articularea documentului strategic propriu-zis.

Principiile care au stat la baza procesului de planificare strategică au fost:

- Ø implicarea comunității,
- Ø transparența,
- Ø obiectivitatea,
- Ø coerența
- Ø continuitatea proceselor.

Elementul-cheie în inițierea procesului de planificare strategică este identificarea resurselor locale, care pot fi văzute ca principalele oportunități de dezvoltare pe viitor.

Inițierea procesului de planificare strategică a început, după semnarea contractului de prestare a serviciilor de consultanță, urmată cu înființarea Echipei de Planificare (EP), desemnată de „Succes Consulting” SRL.

În urma dezbaterilor interne Echipa de Planificare a beneficiat de instruire din partea Institutului de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor (IDEP) prin facilitarea procesului de planificare. Facilitatorul a explicat importanța elaborării planului, pașii de urmat, metode și tehnici de abordare a comunităților, metode de analiză a comunității în vederea identificării necesităților pentru stabilirea domeniilor de cuprindere a strategiei pentru elaborarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-economică. Au fost expuse metodele de consultare a comunității: workshopuri, metoda discuției, ședință de analiză, chestionare. Membrii EP au decis să utilizeze metoda chestionarelor. Procesul de consultare a comunității, interviuarea, a durat 3 săptămâni, după care a urmat ședința de analiză și interpretare a cercetărilor efectuate.

Pentru a da rezultate, planificarea strategică trebuie însoțită de promovare la nivelul administrației publice locale a unui Management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil să identifice și să speculeze oportunitățile apărute în beneficiul Comunei.

3.2. Înființarea echipei de planificare

Echipa de planificare socio-economică a fost constituită pe baza propunerilor: IDEP, SCT și APL care au nominalizat persoanele investite cu încrederea pentru a-i reprezenta și a transmite problemele pe care aceștia le resimt și doresc a fi rezolvate în vederea îmbunătățirii vieții și dezvoltării durabile (vezi tabelul de mai jos). Membrii EP au fost selectați astfel încât să fie acoperite toate domeniile de

cuprindere a planului strategic. La înființare EP s-a ținut cont de voința fiecărui membru propus de a se implica în procesul de planificare strategică.

Tabelul 4. Componenta echipei de planificare

Nº	Numele și prenumele
1.	Calestru Iurie – expert APL, SCT, IDEP
2.	Usturoi Denis – primar
3.	Comarnițchi Ina – secretarul Consiliului
4.	Nigai Maria – contabil
5.	Rusnac Silvia – specialist în reglementarea regimului funciar
6.	Lungu Lidia – specialistă în perceperea fiscală
7.	Usturoi Carolina - asistent social
8.	Lupescu Tatiana - lucrător social
9.	Popa Lacramioara – polițist de sector
10.	Botnaru Grigore – consilier
11.	Bobu Valeriu – consilier
12.	Rusanovschi Ghenadie – consilier
13.	Hlevnoi Anatolie – consilier
14.	Plastinciuc Angelica - consilier
15.	Tomașenco Victor – consilier
16.	Mogorean Iurie – consilier
17.	Bodarev Petru – consilier
18.	Rusanovschi Valentina – consilier
19.	Oboroc Valentina – consilier
20.	Glavațchi Vasile - consilier
21.	Rusanovschi Natalia – Gimnaziul Ruseni
22.	Șaragov Anna – Grădinița de copii
23.	Melnic Natalia – Biblioteca Publică
24.	Rusanoschi Eugeniu - Casa de Cultură
25.	Rusanovschi Tatiana – Oficiul Poștal
26.	Atamaniuc Mihail – OMF
27.	Catan Sergiu – expert APL, SCT

3.3. Intervievarea locuitorilor

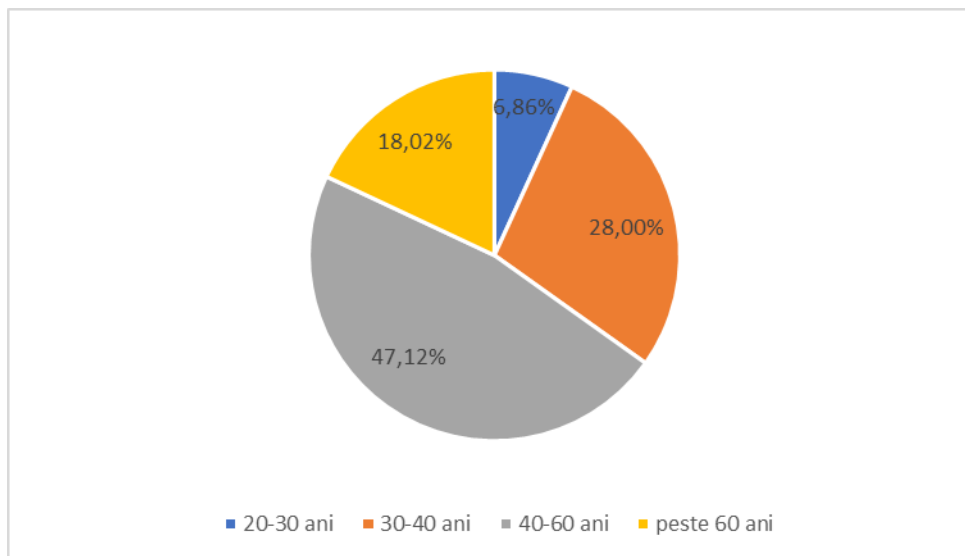
Procesul de planificare strategică a fost precedat de un sondaj sociologic de opinii, conceput de către Institutul de Dezvoltare și Expertiză a Proiectelor și realizat de Echipa de Planificare în colaborare cu Primăria Ruseni. Au fost organizate focus grupuri, anchetări telefonice și anchetări directe a locuitorilor.

Au fost anchetate 116 persoane de diferite categorii sociale și de vârstă, inclusiv 52 bărbați și 64 femei.

În baza datelor acumulate au fost stabilite problemele de ordin economic, social și ecologic cu care se confruntă populația. În funcție de vârstă, structura eșantionului rezultat este prezentată de persoane cu vârsta cuprinsă între, 40-60 ani, urmată de categoriile de vârstă 30-40 ani, peste 60 ani și 20-30 ani.

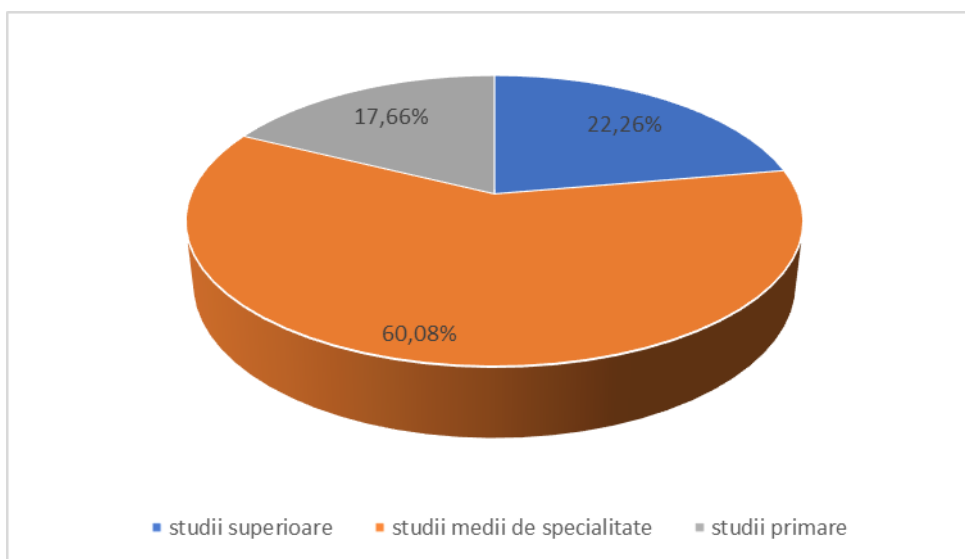
În urma prelucrării datelor chestionării au rezultat următoarele concluzii:

Structura eșantionului interviuat după vârstă

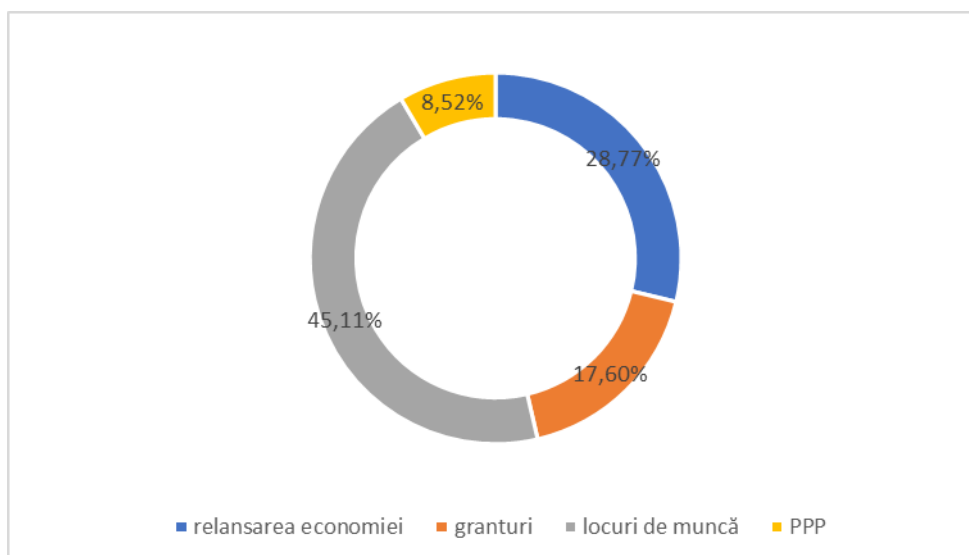
Structura eșantionului în funcție de pregătirea socială

În cadrul eșantionului sunt prezente categorii de persoane din toate nivelele de pregătire profesională, cu o predominare a respondenților cu studii medii de specialitate și superioare.

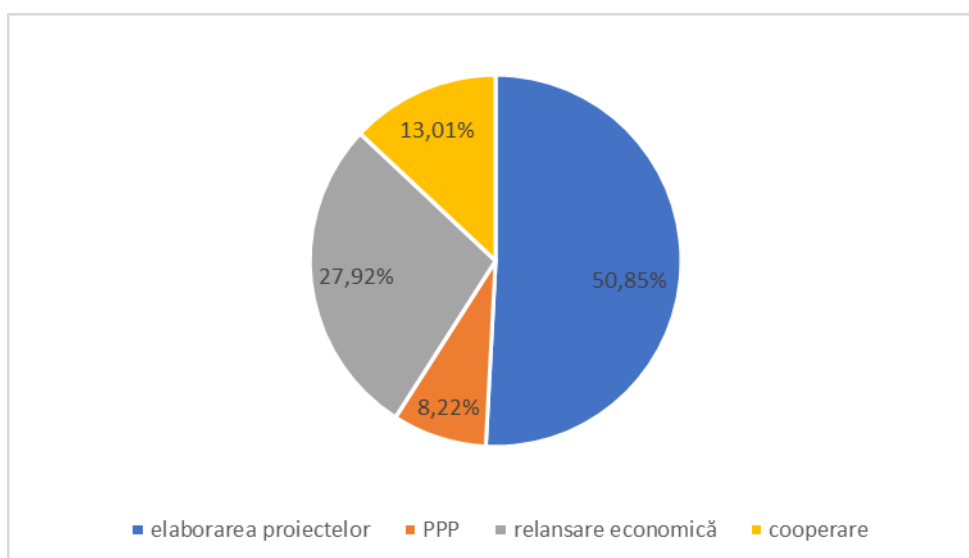
Soluția pentru atragerea fondurilor pentru APL

Se scot în evidență de către persoanele interviuate câteva soluții pentru accesarea granturilor, relansarea economică, cu predominarea deschiderii de noi locuri de muncă.

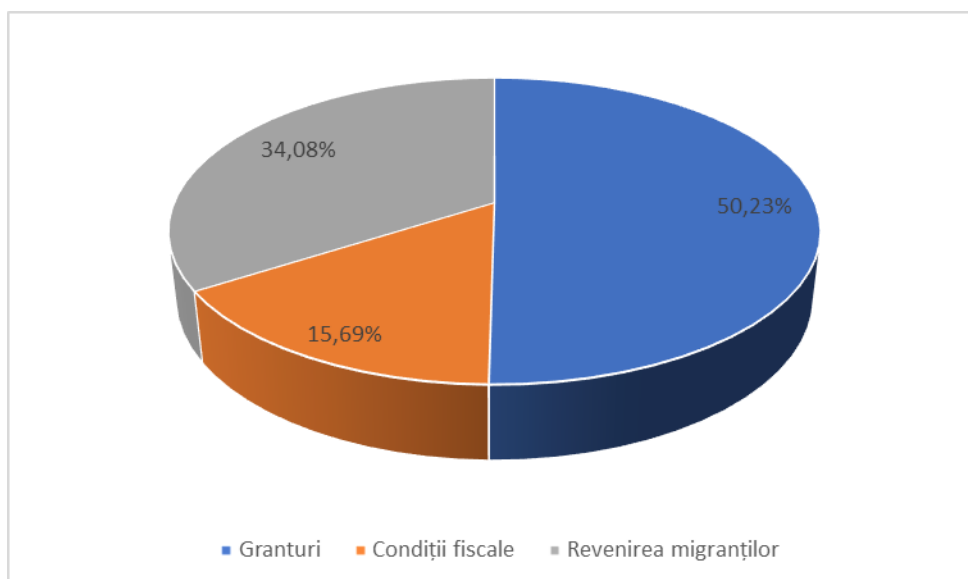
Viitorul APL-urilor

O bună parte din cei intervievați privesc cu optimism viitorul acestei instituții, prin prisma elaborării de proiecte, relansării economice și cooperării. Dispariția acestei instituții în viitorul apropiat nu este văzută de nici unul dintre respondenți.

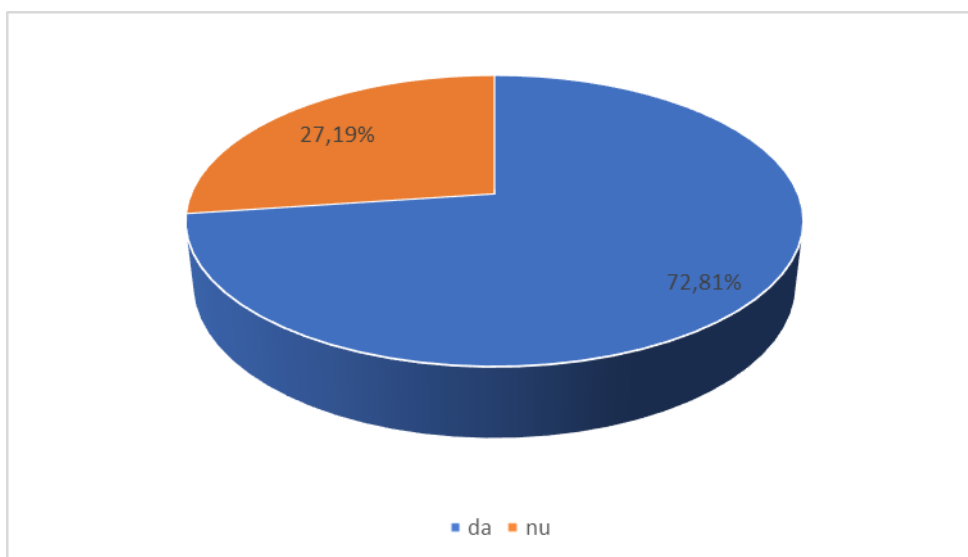
Relansarea economică a APL-urilor:

Accentul în, înviorarea economică a APL-urilor se pune primordial pe accesarea granturilor și revenirea migraților.

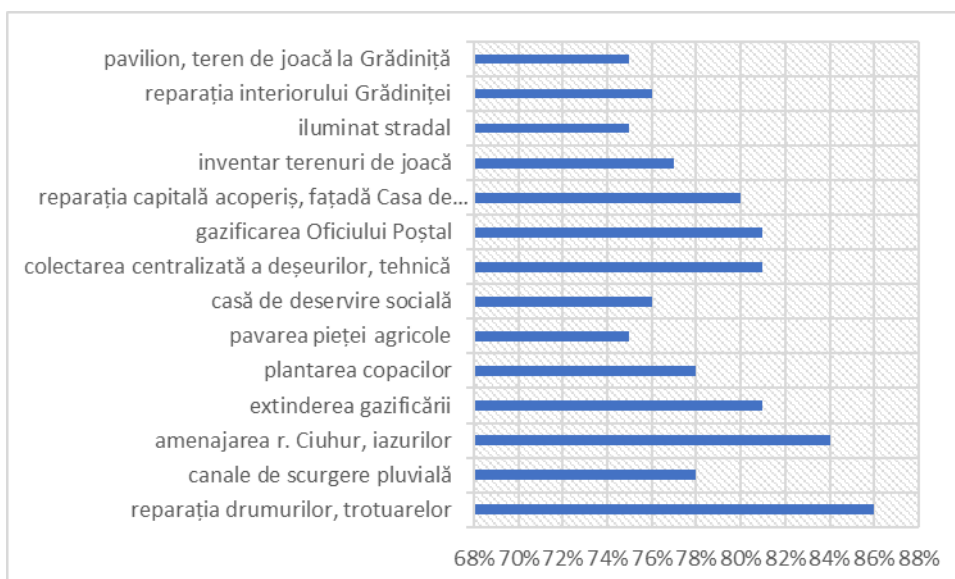
Coordonarea acțiunilor administrației cu localnicii

Marea majoritate a intervievaților consideră că acțiunile administrației APL sunt coordonate în prealabil cu populația, fapt ce denotă existența unei coeziuni strânse în APL și comunitate.

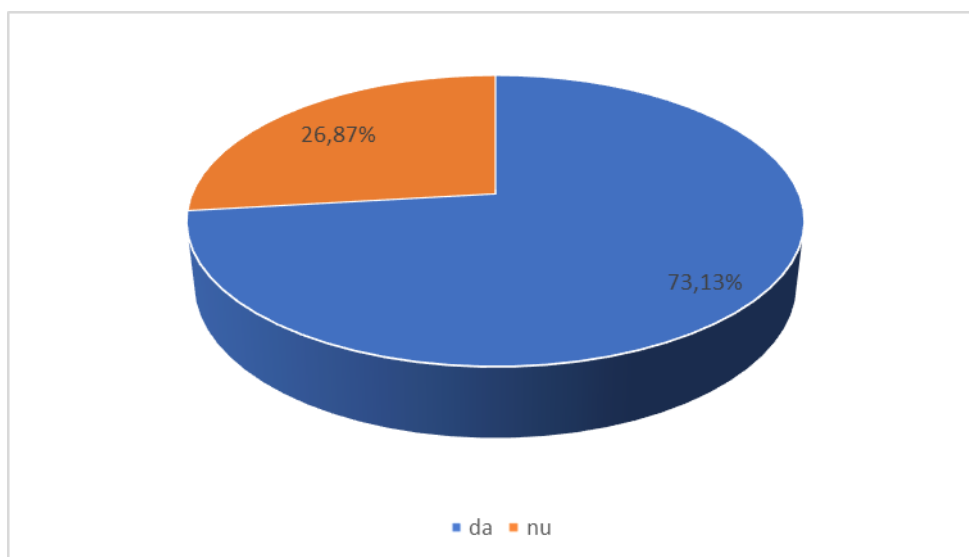
Problemele ce necesită soluționate de urgent:

Locuitorii consideră prioritar de soluționat multe probleme, cele mai stringente fiind: reparația drumurilor centrale, adiacente și trotuarelor, îngrădirea gunoiștii, canale de scurgere pluvială, extinderea iluminării stradale, extinderea gazificării, colectarea centralizată a deșeurilor, amenajarea și adâncirea r. Ciuhur și iazurilor, casă de deservire socială (spălătorie, uscătorie, croitorie, frizerie, cizmărie), instalarea plăcuțelor cu denumirea străzilor, plantarea copacilor, pavarea pieței agricole, completarea terenurilor de joacă pentru copii cu inventar, Grădinița de copii (pavarea curții, construcția terenului de joacă, construcția unui pavilion, termoizolarea fațadei, reparația capitală a interiorului și blocului de păstrare a produselor alimentare, mobilier și tehnică), Oficiul Poștal (gazificare), Biblioteca Publică (reparația capitală a coridorului (depozitului)), Casa de cultură (drum de acces, reparația capitală a acoperișului și fațadei, apeduct, canalizare, gazificare, aparataj sonor), etc.

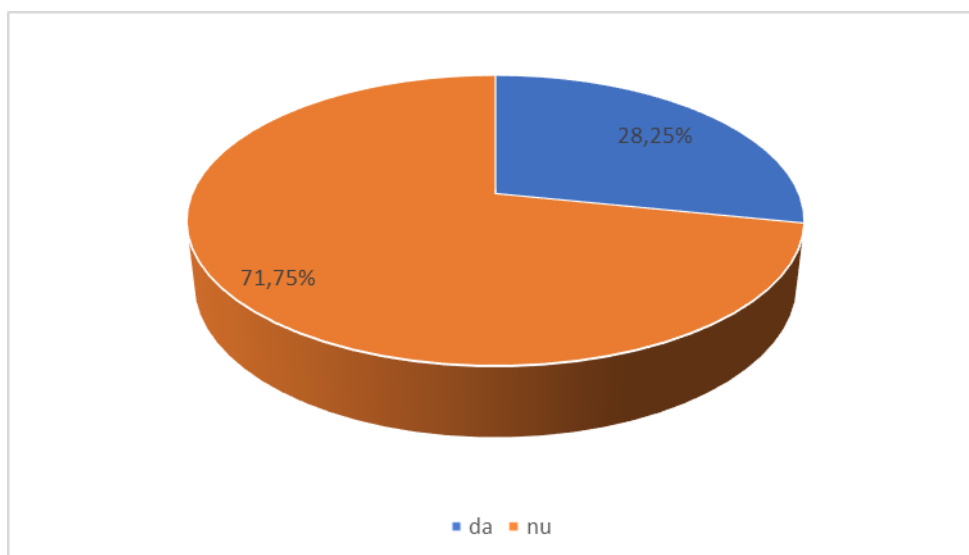
Cunoașterea planurilor de dezvoltare a localității de către localnici

Planurile de dezvoltare a localității sunt cunoscute de 73,13% din respondenți, iar cca. 1/3 din persoanele intervievate nu cunosc planurile de viitor ale APL (26,87%).

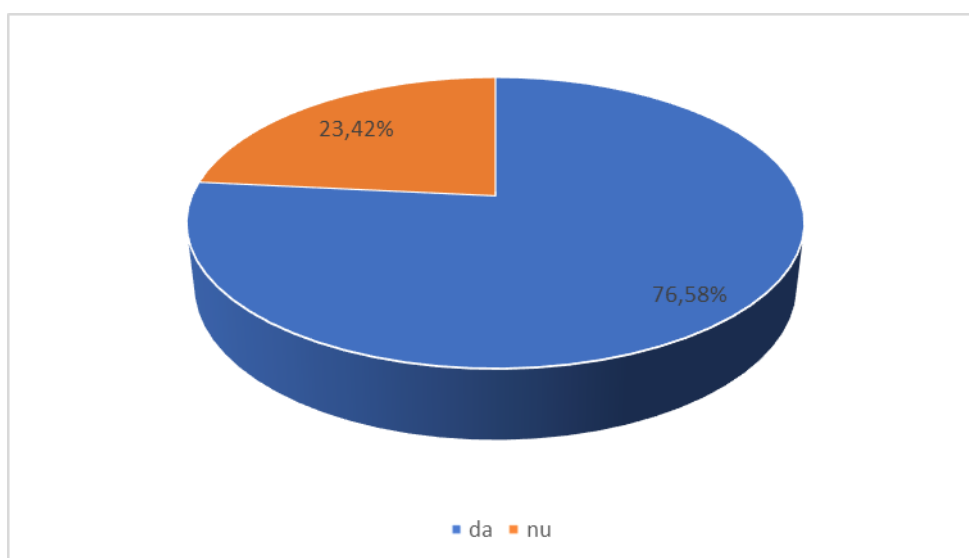
Cointeresarea locuitorilor în obținerea unui grant pentru lansarea în afaceri

28,25% din persoanele intervievate își manifestă interesul în obținerea unui grant pentru lansarea în domeniul afacerilor, pe când alte 71,75% nu sunt cointeressați să se dezvolte în domeniul dat.

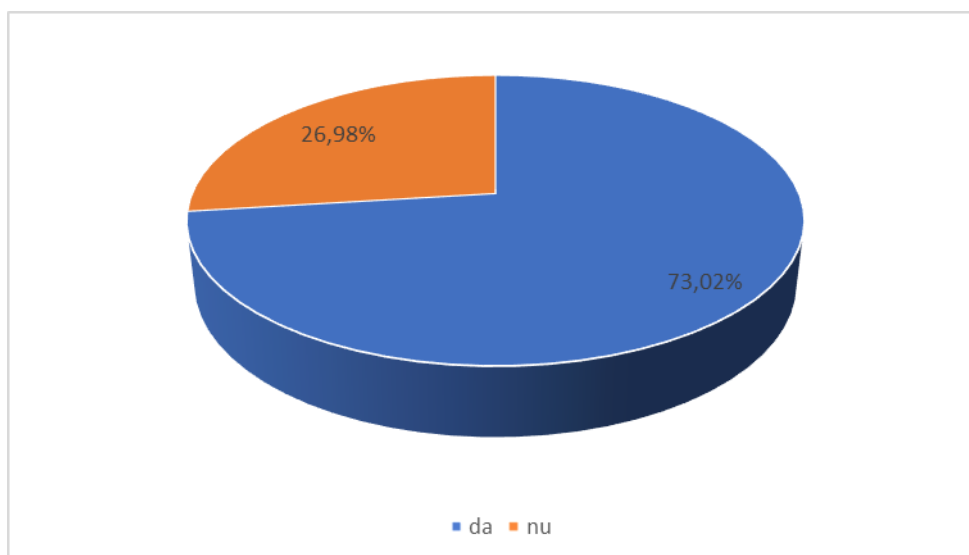
Dorința populației locale de a se implica în suportul APL pentru implementarea proiectelor

Opiniile localnicilor sunt privite pozitiv la capitolul – implicare în susținerea APL în procesul de implementare a proiectelor. Circa 80% din respondenți sunt gata să se implice în suportul administrației publice locale în procesul de implementare a proiectelor.

Dinamica soluționării problemelor în ultimii 10 ani.

În viziunea majorității din respondenți, dinamica din ultimii 10 ani este considerată ca fiind pozitivă în ceea ce privește soluționarea problemelor cu care se confruntă comuna.

3.4. **Concordanța strategiilor de dezvoltare a Raionului Edineț cu cea locală**

La elaborarea Planul Strategic de Dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni, r-nul Edineț s-a ținut cont de prevederile din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030”, Programul Sectorial în Eficiența Energetică pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, Programul Regional Sectorial de Management al Deșeurilor Solide pentru Regiunea de Dezvoltare Nord, Strategia de dezvoltarea socio-economică a Raionului Edineț pentru anii 2018-2025 și alte documente de politici relevante.

APL a participat la toate întrunirile ce au vizat stabilirea priorităților, obiectivelor pe termen mediu și lung în vederea definirii planului strategic de acțiuni de dezvoltare socio-economică durabilă a Raionului Edineț. Nemijlocit, comuna Ruseni, este identificată în programele de dezvoltare ale Raionului Edineț la așa compartimente precum: creșterea competitivității producției locale, diversificarea producției agricole, dezvoltarea turismului, renovarea rețelelor de drumuri locale și salubritatea teritoriului.

Avantajele concordanței Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică cu strategiile sus menționate se vor materializa în posibilitatea accesării mai multor surse de finanțare pentru infrastructura publică de utilități (apă potabilă, sistemul de canalizare, infrastructura drumurilor, etc.), creșterea suportului financiar din partea donatorilor externi (BERD, BL, BEI, Comisiile UE).

4. STABILIREA OBIECTIVELOR PLANULUI STRATEGIC

La stabilirea obiectivelor strategice au servit informațiile din sondajul sociologic, analiza punctelor slabe și tari, oportunităților și riscurilor mediului extern, viziunile EP și a APL asupra viitorului Comunei.

După analiza pe baza unui set de criterii și după ierarhizarea problemelor, au fost stabilite drept prioritare 6 obiective strategice și realizată Harta dezvoltării locale pentru a. 2025–2029.

Obiectiv Strategic 1. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1. Reparația capitală a drumurilor locale 1.2. Reparația curentă a drumurilor 1.3. Reparația drumurilor adiacente cu respectarea standardelor (după necesitate cu canalele de scurgere) 1.4. Construcția și amenajarea trotuarelor 1.5. Reparația podurilor și podețurilor 1.6. Extinderea și modernizarea (trecerea la sistemul fotovoltaic) rețelei de iluminat public
2	Extinderea rețelelor ingierești de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.7. Extinderea rețelelor de apeduct 1.8. Finisarea și extinderea sistemului de canalizare 1.9. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare
3	Conectarea la rețelele ingierești de aprovizionare cu gaze naturale	1.10. Extinderea rețelelor de gazificare
4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.11. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice 1.12. Instalarea panourilor fotovoltaice la instituțiile publice 1.13. Instalarea camerelor de supraveghere pe traseele principale în locurile aglomerate, 1.14. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ și a edificiilor publice

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind numărul locurilor de muncă

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Diversificarea și susținerea micului business	<p>2.1. Accesarea unor surse de finanțare sub formă de grant sau investiționale pentru dezvoltarea business-ului rural</p> <p>2.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (<i>deservirea socială a populației: frizerie, reparația încălțămintei atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș. a.</i>)</p> <p>2.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (<i>mini-întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole etc.</i>)</p> <p>2.4. Atragerea investițiilor prin programele PARE 1+1 și PNAET.</p> <p>2.5. Promovarea organizării lanțului alimentar complet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.</p> <p>2.6. Încurajarea transferului de cunoștințe, a instruirii și a inovării în business.</p> <p>2.7. Crearea unui centru de instruire pentru tineret în scopul cultivării spiritului antreprenorial în rândul tinerilor</p> <p>2.8. Amenajarea pieții agricole locale</p>
2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	<p>2.9. Crearea lanțului complet de producere, care va finaliza cu exportul produsului finit</p> <p>2.10. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole</p> <p>2.11. Stimularea lansării de noi afaceri în domeniul agricol și activităților conexe</p>
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agricole	<p>2.12. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole</p> <p>2.13. Promovarea tehnologiilor de cultivare a culturilor cu potențial înalt</p>
4	Valorificarea potențialului turistic	<p>2.14. Identificarea atracțiilor turistice din perimetrul comunei.</p> <p>2.15. Elaborarea și implementarea unui plan local de măsuri în vederea dezvoltării turismului</p> <p>2.16. Dezvoltarea infrastructurii de deservire a turiștilor</p> <p>2.17. Promovarea comunei ca destinație turistică</p>

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială în comuna Ruseni, r-nul Edineț

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	<p>3.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a elevilor și copiilor</p> <p>3.2. Asigurarea instituțiilor de învățământ cu tehnică de calcul</p> <p>3.3. Suplinirea fondului de carte a bibliotecilor</p> <p>3.4. Dotarea instituțiilor de învățământ cu inventar sportiv</p> <p>3.5. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional</p> <p>3.6. Susținerea socială a cadrelor didactice tinere, pentru a evita exodul acestora</p>
2	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	<p>3.7. Reparația acoperișului Gimnaziului</p> <p>3.8. Reparația capitală a sălii festive de la Gimnaziu</p> <p>3.9. Reparația capitală a sălii sportive de la Gimnaziu</p> <p>3.10. Amenajarea teritoriului Gimnaziului</p> <p>3.11. Reparații curente a sălilor de clasă la Gimnaziu</p> <p>3.12. Termoizolarea clădirii Grădiniței de copii</p> <p>3.13. Construcția sistemului antiincendiar la Grădinița de copii</p> <p>3.14. Renovarea și dotarea pavilioanelor la Grădinița de copii</p> <p>3.15. Amenajarea terenurilor instituțiilor de învățământ conform cerințelor vârstei</p>
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	<p>3.16. Întreținerea stării curente a OMF</p> <p>3.17. Dotarea OMF cu mobilierul și aparatajul necesar</p> <p>3.18. Lărgirea gamei de servicii medicale prestate la OMF</p> <p>3.19. Elaborarea și implementarea programelor de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici</p>
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile	<p>3.20. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate sau a unui azil pentru persoanele în etate</p> <p>3.21. Implementarea serviciilor socio-medice și de socializare destinate persoanelor vulnerabile, persoanelor cu dizabilități și persoanelor în etate</p> <p>3.22. Acordarea suportului social și psihologic copiilor, părinții cărora sunt plecați peste hotare și a copiilor din familiile social vulnerabile</p>

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	<p>4.1. Reparația capitală a acoperișului Casei de cultură</p> <p>4.2. Reparația capital a sălii festive de la Casa de cultură</p> <p>4.3. Asigurarea Casei de cultură cu inventar acustic.</p> <p>4.4. Asigurarea colectivelor artistice cu costume și atributele necesare</p>
2	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	<p>4.5. Reabilitarea și amenajarea terenului de fotbal din sat, amenajarea și reparația tribunelor</p> <p>4.6. Construcția unei anexe la stadionul de fotbal, amenajarea unui vestiar, grup sanitar, cameră de duș)</p> <p>4.7. Amenajarea unui teren de mini-fotbal în preajma terenului central</p> <p>4.8. Completarea terenurilor de joaca pentru copii cu inventarul necesar</p> <p>4.9. Organizarea taberei de odihna si agrement pentru copii în perioada estivală</p> <p>4.10. Crearea unităților de agrement și deservire a turiștilor</p>
3	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	<p>4.11. Susținerea activității colectivelor artistice de amatori</p> <p>4.12. Promovarea copiilor, tinerilor talentați prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional</p> <p>4.13. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, trântă etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.</p> <p>4.14. Crearea cercurilor pe interese</p> <p>4.15. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în sat</p> <p>4.16. Încurajarea activităților meșteșugărești, artisanale</p> <p>4.17. Valorificarea patrimoniului cultural prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a.</p> <p>4.18. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale</p> <p>4.19. Construcția muzeului în aer liber în memoria victimelor represiunilor politice</p>

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Menținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	5.1. Procurarea unei autospeciale de colectare a deșeurilor menajere 5.2. Proiectarea și construcția platformelor de colectare selectivă a deșeurilor electronice 5.3. Procurarea unui tocător de crengi 5.4. Elaborarea și implementarea unui mecanism de avertizare și sancționare a persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor menajere
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	5.5. Amenajarea fântânilor publice 5.6. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare și înverzire a spațiilor publice) 5.7. Înverzirea comunei prin plantarea arborilor și arbuștilor ornamentali pe tot teritoriul (în prejma stadionului, parcului) 5.8. Înverzirea parcului central prin sădirea arborilor decorativi și instalarea sistemului de irigare 5.9. Plantarea, pe strada centrală, a copacilor decorativi și trandafiri. 5.10. Întreținerea și curățirea arborilor existenți 5.11. Curățirea, înverzirea iazurilor, r. Ciuhur 5.12. Împădurirea terenurilor degradate și cu pericol de eroziune 5.13. Curățarea canalelor de scurgere a apelor pluviale 5.14. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirului
3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	5.15. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locuri neamenajate 5.16. Marcarea fântânilor publice în funcție de indicii de calitate a apei (cercuri verzi, galbene, roșii), actualizarea pașapoartelor 5.17. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului 5.18. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea protecției mediului înconjurător 5.19. Combaterea tăierilor ilicite din fondul forestier 5.20. Implementarea programelor de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Comunei și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	<p>6.1. Organizarea regulată sau periodică (<i>după caz</i>) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor</p> <p>6.2. Menținerea panourilor informative</p> <p>6.3. Suplinirea paginilor oficiale și ale celor de pe rețelele sociale cu informații relevante</p>
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	<p>6.4. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică</p> <p>6.5. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor</p> <p>6.6. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)</p> <p>6.7. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RM și de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsurile culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)</p>
3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	<p>6.8. Instituirea "Zilei faptelor bune"</p> <p>6.9. Serbarea Hramului Satului</p> <p>6.10. Instituirea "Supravegherii de vecinătate"</p> <p>6.11. Extinderea rețelei de supraveghere video pe teritoriul comunei</p> <p>6.13. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.</p>

5. REALIZAREA PLANULUI STRATEGIC

5.1. Etape de implementare

Succesul realizării Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni, raionul Edineț depinde, în mare măsură, de participarea tuturor locuitorilor la procesul de implementare și monitorizare a acestuia, de prezența unei coaliții încheiate în societate. În procesul realizării Planului Strategic de dezvoltare socio-economică, vor fi implicați mai mulți actori, fiecare urmând un scop personal, îndeplinind rolul de implementator al acțiunilor planificate. Aceștia sunt :

1. Administrația publică locală (Consiliul Local , Primarul, Primăria)
2. Comunitatea Locală - locuitorii și instituțiile publice locale
3. Societatea civilă (ONG, tineretul, pensionarii, organizațiile confesionale și profesionale)
4. Agenții economici
5. Structuri externe (Consiliul Raional Edineț, Organizațiile internaționale, Guvernul).

Implementarea Planului Strategic de Dezvoltare Socio-Economică poate fi divizată convențional în 3 etape:

Adoptarea Planului Strategic de Dezvoltare. În cadrul acestei etape, Planul Strategic de Dezvoltare va fi supus dezbaterilor publice. După dezbateri, scopul căreia este ajustarea propunerilor și recomandărilor făcute, Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică va fi înaintat Consiliului Local spre aprobare. După aprobarea strategiei, Primăria va coordona elaborarea planurilor de acțiuni trimestriale și anuale privind realizarea strategiei în conformitate cu Planul Strategic de Acțiuni.

Implementarea Planului Strategic de dezvoltare se va efectua prin realizarea acțiunilor, activităților, măsurilor și proiectelor concrete de implementare. Pentru fiecare acțiune, proiect vor fi stabilite obiective, planul activităților necesare, perioada de desfășurare (durata), responsabilii și partenerii care vor realiza proiectul. De asemenea, vor fi identificate/concretizate și asigurate sursele de finanțare a proiectelor propuse spre implementare.

Monitorizarea Planului Strategic de dezvoltare. În perioada de implementare responsabilii de realizarea planului de acțiuni vor raporta îndeplinirea activităților, proiectelor și atingerea obiectivelor specifice. Monitorizarea proiectelor, acțiunilor și strategiilor se va efectua prin intermediul Indicatorilor de implementare stabiliți. În cazul în care se vor identifica devieri de la Planul de acțiuni se vor iniția măsuri de corectare sau ajustare a acestui plan.

5.2. Riscuri și impedimente în procesul de implementare, metode de preîntâmpinare

Realizarea cu succes a acțiunilor propuse în Planul Strategic de Dezvoltare Socio-Economică poate fi împiedicată de prezența anumitor riscuri și impedimente de implementare. Riscurile și impedimentele aferente implementării Planului Strategic de dezvoltare pot fi divizate în două categorii: (a) interne și (b) externe.

Domeniu	Descriere
Riscuri și impedimente interne	
Managementul implementării planului strategic	<ul style="list-style-type: none"> Ø Confruntări de interese privind implementarea planului strategic Ø Experiență insuficientă în elaborarea, promovarea și gestionarea proiectelor de dezvoltare Ø Prevalarea intereselor personale Ø Resurse financiare limitate Ø Lipsa capacităților de atragere a investițiilor
Parteneriat	<ul style="list-style-type: none"> Ø Neconlucrarea autorităților publice locale cu sectorul de afaceri și comunitatea Ø Indiferența și neimplicarea populației în susținerea activităților Comunei Ø Lipsa de experiență a structurilor societății civile și neimplicarea lor în soluționarea problemelor comunității Ø Neimplicarea partenerilor rezidenți și nerezidenți
Dezvoltarea economică	<ul style="list-style-type: none"> Ø Lipsa interesului din partea comunității de afaceri în dezvoltarea bazei economice locale Ø Dependența sectorului agrar de condițiile naturii Ø Posibilitățile financiare reduse ale APL și a agenților economici pentru investiții Ø Nivel jos de acumulare a impozitelor Ø Capacitatea redusă de cumpărare a populației
Social	<ul style="list-style-type: none"> Ø Resurse limitate pentru acordarea asistenței sociale Ø Degradarea continuă a condițiilor de trai a populației Ø Emigrarea forței de muncă Ø Îmbătrânirea demografică Ø Lipsa sprijinului comunității în renovarea obiectelor de infrastructură socială
Mediu	<ul style="list-style-type: none"> Ø Nedorința populației de a conștientiza pericolul folosirii apei poluarea supra sănătății lor Ø Lipsa doritorilor de a presta servicii de salubritate
Riscuri și impedimente externe	
Cadrul politico-juridic	<ul style="list-style-type: none"> Ø Instabilitatea politică Ø Contradicția și inconsecvența legislației în vigoare
Relațiile cu partenerii externi	<ul style="list-style-type: none"> Ø Lipsa conlucrării cu autoritățile publice raionale și centrale Ø Micșorarea cuantumului transferurilor de la bugetul raional
Starea economiei	<ul style="list-style-type: none"> Ø Potențial investițional redus Ø Lipsa piețelor de desfacere externă Ø Infrastructură de afaceri nedezvoltată Ø Risc de țară

La fel au fost identificate pericolele majore ce pot sta în fața implementării activităților planificate și posibilitățile de aplanare a acestora.

Tabelul 5. Metode de preîntâmpinare a riscurilor legate de implementarea proiectelor

Riscuri	Metode de micșorare/preîntâmpinare
Indiferența membrilor comunității	<ul style="list-style-type: none"> - organizarea adunărilor generale - organizarea audierilor publice - organizarea meselor rotunde și a ședințelor tematice - prezentarea exemplurilor de succes - desfășurarea concursurilor tematice
Insuficiența resurselor financiare	<ul style="list-style-type: none"> - participare la concursuri de proiecte - inițiative ale agenților economici prin crearea și dezvoltarea parteneriatelor - crearea ONG-lor - contribuția populației - aportul donatorilor
Lipsa specialiștilor	<ul style="list-style-type: none"> - pregătirea specialiștilor - motivarea specialiștilor - colaborarea cu organizațiile specializate - colaborare cu instituțiile de învățământ - pregătirea în teritoriu
Informarea redusă a populației	<ul style="list-style-type: none"> - utilizarea mijloacelor mass-media - plasarea avizelor - organizarea adunărilor, seminarelor - publicarea buletinelor informative - plasarea informațiilor pe pagina electronică a localității - montarea panourilor de informare
Migrarea populației	<ul style="list-style-type: none"> - crearea noilor locuri de muncă - îmbunătățirea sferei sociale
Instabilitate politică	<ul style="list-style-type: none"> - informare privind programele politice - colaborare cu partidele politice - prezentarea propunerilor în cadrul întrunirilor

6. MONITORIZAREA PLANULUI STRATEGIC

6.1. Cadrul instituțional de monitorizare

Procesul de monitorizare a strategiei constă în: (a) evaluarea atingerii obiectivelor strategice și obiectivelor specifice care va fi realizată prin intermediul indicatorilor de implementare și (b) raportarea rezultatelor evaluării.

În scopul asigurării transparenței procesului de implementare, precum și a participării locuitorilor în implementarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică, va fi creat Comitetul sătesc, în care vor intra săteni de diferite vârste, din toate părțile comunei (circa 15 gospodării). Comitetul va contribui la antrenarea cât mai activă a tuturor locuitorilor în rezolvarea obiectivelor Strategiei, cât și în procesul de luare a deciziilor privind implementarea proiectelor din cadrul Planului Strategic, astfel consolidându-se societatea civilă din comună.

Atribuțiile Comitetului Sătesc vor consta în:

- 1) Planificarea și realizarea activităților de implementare în sector a Strategiei
- 2) Coordonarea activităților de implementare în sector
- 3) Stabilirea legăturii directe între sector și Comisia de Implementare.

Monitorizarea implementării planului strategiei se va efectua de Comisia pentru Implementarea Planului Strategic (în continuare CIPS). CIPS va fi creată cu statut de Comisie obștească pe lângă Consiliul Comunal și Primărie în componența căreia va fi asigurată reprezentarea tuturor factorilor implicați în dezvoltarea Comunei, inclusiv membrii Consiliului Participativ Local:

- J Consiliul local (președinții comisiilor consultative de specialitate și secretarul Consiliului)
- J Primărie (Primarul, specialistul în domeniul regimului funciar și contabilul)
- J Comunitatea oamenilor de afaceri (directorii sau reprezentanții principalelor structuri economice din localitate)
- J Instituțiile educaționale (directorul Gimnaziului, Grădiniței de copii)
- J Organizațiile non-guvernamentale (reprezentanți ai ONG-urilor ce activează în localitate).

În implementarea strategiei responsabilitățile de bază ale CIPS vor fi:

- Ø Planificarea implementării acțiunilor
- Ø Elaborarea și promovarea adoptării deciziilor privind acțiunile de implementare
- Ø Coordonarea activităților de implementare a acțiunilor și proiectelor de dezvoltare
- Ø Coordonarea activităților de atragere a surselor financiare alternative în scopul realizării problemelor identificate
- Ø Monitorizarea implementării planului de acțiuni
- Ø Elaborarea rapoartelor și prezentarea lor către Consiliul Comunal
- Ø Acordarea asistenței tehnice și consultative în toate domeniile
- Ø Elaborarea și dezbaterile proiectelor prioritare de dezvoltare
- Ø Analiza deciziilor privind diverse probleme
- Ø Elaborarea și inițierea modificărilor în planul strategic

CIPS își va desfășura activitatea în ședințe, care se vor desfășura cel puțin o dată în lună.

Un rol important în procesul de implementare a Planului Strategic îl are Consiliul Comunal, care se va ocupa nemijlocit de monitorizarea și evaluarea procesului de implementare a Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni, r-nul Edineț. Competențele Consiliului Comunal se vor axa pe:

- Ș Coordonarea activităților de antrenare a populației în acțiunile de realizare a proiectelor

- Ș Promovarea dialogului permanent cu locuitorii, asigurarea transparenței în activitatea APL
- Ș Încurajarea voluntarilor în diverse activități publice
- Ș Stimularea și coordonarea conlucrării actorilor comunității în realizarea obiectivelor comune ale Strategiei
- Ș Parteneriatul cu APL, ONG, agenții economici în cea ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică.

6.2. Raportarea și indicatorii de monitorizare

Raportarea implementării strategiei se va efectua prin elaborarea și prezentarea de către responsabilii de implementare a rapoartelor trimestriale către CIPS privind realizarea planului de acțiuni și a obiectivelor specifice. Anual CIPS va prezenta Consiliului Local raportul de evaluare a implementării Planului Strategic.

Evaluarea implementării Planului Strategic se va efectua prin analiza indicatorilor de performanță. Pentru fiecare acțiune planificată sunt stabiliți anumiți indicatori de implementare care vor fi monitorizați. În baza informațiilor furnizate de la responsabilii de implementare, beneficiari sau instituții specializate se vor stabili nivelul și gradul de implementare a acțiunilor și atingere a obiectivelor fixate.

Obiectiv Strategic 1. Implementare, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale		
Nr	Program	Indicatori de monitorizare
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	<p>Ș Program de reabilitare a drumurilor locale elaborat și aprobat</p> <p>Ș Nr/km de drumuri locale renovate în <i>variantă asfaltată</i> și a celor renovate în alte variante</p> <p>Ș Nr/km de drumuri cu trotuar pavat</p> <p>Ș Lungimea canalelor de scurgere a apelor pluviale amenajate</p> <p>Ș Program de iluminare stradală a drumurilor elaborat și aprobat</p> <p>Ș Nr de piloni electrici noi montați</p> <p>Ș Stațiile electrice de transformare renovate</p> <p>Ș Nr de piloni cu felinare economi dați în exploatare în termenii planificați</p> <p>Ș Nr/km de drumuri agricole întreținute /amenajate</p>
2	Construcția rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	<p>Ș Program elaborat de creare a rețelei ingineresti de canalizare</p> <p>Ș Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei ingineresti de canalizare</p> <p>Ș Lungimea totală a rețelei de canalizare dată în exploatare</p> <p>Ș Nr de gospodării conectați la canalizare</p> <p>Ș Nr de edificii sociale conectate la canalizare</p> <p>Ș Gradul de racordare la apeduct și canalizare a caselor de locuit</p> <p>Ș Program elaborat de extindere a rețelei ingineresti de apeduct</p> <p>Ș Implementarea și darea în exploatare în termenii planificați a rețelei extinse de apeduct</p> <p>Ș Lungimea totală a rețelei de distribuție a apei</p> <p>Ș Numărul de gospodării conectate la rețeaua de apeduct</p> <p>Ș Volumul mediu de apă potabilă furnizată unui locuitor pe lună</p> <p>Ș Nr de măsuri întreprinse în vederea construcției și eficientizării funcționării stației de tratare a apei</p> <p>Ș Apa din fântânile arteziene/de tip mină îmbunătățită</p>
3	Extinderea rețelelor ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	<p>Ș Măsuri întreprinse în vederea construcției rețelei de gazificare</p> <p>Ș Nr de gospodării conectate la rețeaua de gaze naturale în urma implementării proiectului de gazificare</p> <p>Ș Gradul de racordare la rețeaua de gaze naturale a caselor de locuit noi conectate la rețea</p> <p>Ș Lungimea totală a rețelei de distribuție a gazelor naturale prin sat</p> <p>Ș Volumul mediu lunar de gaze naturale furnizat unei gospodării</p>

4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	Ș Măsurile întreprinse în vederea asigurării instituțiilor social administrative cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare Ș Nr de instituții asigurate cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare Ș Economia de mijloace financiare a instituțiilor ce au diversificat sursele energetice de asigurare cu agent termic Ș Numărul de baterii solare instalate Ș Nr de instituții asigurate cu apă caldă ca urmare a instalării panourilor solare Ș Proiect de reabilitare termică a edificiilor publice
---	---	---

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate		
№	Program	Indicatori de monitorizare
1	Diversificarea și susținerea micului business	<ul style="list-style-type: none"> Ș Nr de programe și proiecte accesate Ș Nr de surse de finanțare externe atrase Ș Sumele de finanțare externe atrase în programele accesate Ș Diversificarea activităților economice Ș Volumul investițiilor în sectorul de producere Ș Nr de întreprinderi noi-create Ș Nr de activități meșteșugărești și artizanale lansate Ș Nr locurilor de muncă noi create Ș Nr de parteneriate stabilite, contracte semnate Ș Volumul produselor și mărfurilor comercializate Ș Volumul investițiilor în sectorul servicii
2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	<ul style="list-style-type: none"> Ș Nr târgurilor și expozițiilor vizitate Ș Nr unităților tehnice procurate Ș Nr de tehnici și tehnologii moderne aplicate în agricultură Ș Km de apeduct pentru irigare construiți și dați în exploatare Ș Suprafața terenurilor irigate
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agro-alimentare	<ul style="list-style-type: none"> Ș Nr de asociații agricole noi-înființate Ș Nr de întreprinderi noi-create în sfera agricolă Ș Creșterea procentului de consolidare a terenurilor agricole pe întreaga localitate Ș Nr punctelor de colectare și achiziționare a producției agricole create și funcționale Ș Crearea pieții agroalimentare în sat Ș Creșterea cantității producției agroalimentare locale comercializate Ș Nr programelor de care au beneficiat producătorii agricoli
4	Valorificarea potențialului turistic	<ul style="list-style-type: none"> Ș Plan local de măsuri de dezvoltare a turismului elaborat și aprobat Ș Nr de agro-pensiuni, unități de cazare, deschise și funcționale Ș Nr locuri de muncă noi deschise ca urmare a lansării activității turistice în comună Ș Nr mediu de turiști ce vizitează Comuna Ș Venitul obținut de către APL și agenții economici/populație ca urmare a lansării activității turistice

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială a comunei Ruseni, r-nul Edineț		
№	Program	Indicatori de monitorizare
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	<p>Ș Nr de săli amenajate și dotate cu mobilierul, echipamentul și utilajul necesar</p> <p>Ș Nr de unități de tehnică de calcul, mobilier, utilaj procurate</p> <p>Ș Nr de materiale didactice achiziționate, necesare desfășurării procesului instructiv-educativ</p> <p>Ș Nr de cărți care satisfac necesitățile curriculumului școlar achiziționate.</p> <p>Ș Procentul de cărți în raport cu numărul necesar pentru acoperirea necesităților curriculare</p> <p>Ș Nr de programe lansate spre diminuarea migrării cadrelor didactice</p> <p>Ș Nr de cadre didactice stabile</p>
2	Îmbunătățirea infrastructurii destinate copiilor	<p>Ș Teren de joacă amenajat conform normelor de securitate și necesităților copiilor</p> <p>Ș Număr de elemente de joacă pentru copii amenajate pe teritoriul terenului de joacă</p> <p>Ș Numărul sălilor de studii asigurate cu iluminat artificial</p> <p>Ș Starea tehnică bună la început de an școlar a instituțiilor de învățământ școlar /preșcolar</p>
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	<p>Ș Numărul de utilaj și echipament medical achiziționat în cadrul OMF</p> <p>Ș Nivelul de eficiență a utilizării noului echipament medical procurat</p> <p>Ș Calitatea și activitatea personalului medical rezident și permanent</p> <p>Ș Nr serviciilor medicale noi prestate locuitorilor la OMF</p> <p>Ș Nr de pacienți ce au beneficiat timp de 1 an de servicii medicale prestate la centrul de sănătate din localitate</p> <p>Ș Nr de programe de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici implementate</p>
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile	<p>Ș Nr și tipul serviciilor lansate pentru păturile social vulnerabile și familiile tinere</p> <p>Ș Nr familiilor tinere și a persoanelor social-vulnerabile beneficiare de serviciile lansate după implementarea programelor de susținere</p> <p>Ș Crearea și funcționarea ONG axat pe probleme sociale</p>

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității		
№	Programe	Indicatori de monitorizare
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	<p>Ș Proiectarea și darea în exploatarea a localului pentru festivități și agrement</p> <p>Ș Nr de servicii prestate în incinta sălii de festivități și agrement</p> <p>Ș Nr anual de beneficiari ai serviciilor Centrului pentru copii și tineret</p> <p>Ș Nr de manifestări petrecute în incinta sălii de agrement</p> <p>Ș Venitul mediu anual încasat din activitatea sălii de festivități</p> <p>Ș Inventarul și costumația nouă achiziționată pentru colectivele artistice din sat</p> <p>Ș Nr de evenimente culturale la care au participat colectivele artistice</p> <p>Ș Nr de manifestații culturale organizate în comună.</p>
2	Renovarea și modernizarea bibliotecii locale	<p>Ș Baza tehnico-materială a bibliotecii publice reînnoită</p> <p>Ș Nr de cărți achiziționate/donate</p> <p>Ș Nr de servicii noi lansate în incinta bibliotecii</p> <p>Ș Nr de cititori</p>
3	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	<p>Ș Nr mediu de persoane ce practică sportul pe stadionul sportiv</p> <p>Ș Număr de persoane care își petrec timpul în zona de agrement amenajată</p> <p>Ș Proiect elaborat de amenajare a a unui teren de joacă pentru copii</p> <p>Ș Darea în exploatare în termenii planificați a terenului de joacă pentru copii în localitate</p> <p>Ș Crearea zonei de agrement în preajma iazurilor</p>
4	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	<p>Ș Numărul de instrumente, aparataje, costumații achiziționate pentru buna funcționare a colectivelor artistice</p> <p>Ș Numărul cercurilor de creație sau echipe sportive înființate în perioada de planificare</p> <p>Ș Nr evenimentelor cultural-artistice și sportive petrecute anual în cadrul Comunei</p> <p>Ș Măsurile întreprinse în vederea deschiderii muzeului Satului</p> <p>Ș Deschiderea în termenii planificați a muzeului Satului</p> <p>Ș Nr de expozate expuse în muzeu</p> <p>Ș Nr de vizitatori ai muzeului Satului-localnici, străini</p> <p>Ș Nr de activități meșteșugărești și artizanale practicate</p> <p>Ș Numărul de măsuri întreprinse în vederea lansării brandului local</p> <p>Ș Numărul de activități de promovare a brandului local</p>

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

Nr	Programe	Indicatori de monitorizare
1	Menținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	<p>Ș Nr de intervenții efectuate în vederea întreținerii gunoiștii autorizate</p> <p>Ș Nr de platforme dotate cu tomberoane construite pe perimetrul Comunei</p> <p>Ș Cantitatea de deșeuri casnice evacuate și depozitate la gunoiștea autorizată</p> <p>Ș Regulament comunitar aprobat privind avertizarea și sancționarea persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice</p> <p>Ș Nr de persoane avertizate/sancționate lunar pe motivul încălcării regulilor de depozitare a deșeurilor casnice</p> <p>Ș Nr de puncte neautorizate de colectare a deșeurilor lichidate</p> <p>Ș Nr gunoiștilor neautorizate apărute după implementarea sistemului de Management al deșeurilor</p>
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	<p>Ș Nr de fântâni de tip mină curățite</p> <p>Ș Calitatea apei îmbunătățită din fântânile de tip mină</p> <p>Ș Sistem de amenajare și îngrijire a zonelor verzi, de odihnă și agrement elaborat și aprobat</p> <p>Ș Numărul de intervenții în teritoriu în vederea amenajării și îngrijirea zonelor verzi, de odihnă și agrement din sat</p> <p>Ș Nr de intervenții în teritoriu în vederea curățirii, amenajării iazurilor, r. Ciuhur</p> <p>Ș Cimitirul curățit și amenajat anual</p>
3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului	<p>Ș Numărul și diversitatea programelor de educație ecologică lansate și desfășurate</p> <p>Ș Nr de fântâni de tip mină marcate în funcție de indicii de calitate a apei</p> <p>Ș Nr de campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea gestionării eficiente a deșeurilor desfășurate</p> <p>Ș Crearea și funcționarea ONG de mediu</p> <p>Ș Nr de activități desfășurate de membrii ONG</p>

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Comunei și în procesul decizional		
№	Program	Indicatori de monitorizare
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	<p>Ș Nr de audieri publice anuale</p> <p>Ș Nr de adunări cu localnicii petrecute pe perioada planificată</p> <p>Ș Nr cetățenilor participanți la ședințele consiliului local, implicați în elaborarea bugetului Primăriei</p> <p>Ș Nr de panouri informative amplasate pe perimetrul Comunei</p> <p>Ș Nr de măsuri întreprinse în vederea creării și funcționalității paginii Web</p> <p>Ș Nr de accesări a paginii Web</p> <p>Ș Nr. și frecvența postărilor</p> <p>Ș Nr de legături externe a paginii Web</p>
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	<p>Ș Nr de funcționari participanți la instruirile de planificare strategică și elaborarea cererilor de finanțare, etc.</p> <p>Ș Nr de funcționari care cunosc limbi de circulație internațională</p> <p>Ș Nr de cereri de finanțare elaborate și înaintate spre finanțare</p> <p>Ș Nr de investiții atrase în comunitate</p> <p>Ș Nr de cetățeni implicați în atragerea resurselor externe</p> <p>Ș Procentul de computerizare și utilizare a tehnicii de calcul în activitatea APL</p>
3	Dezvoltarea spiritului asociativ și civic în rândul cetățenilor	<p>Ș Nr de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) înființate</p> <p>Ș Nr de persoane din sat implicate în activitatea ONG-urilor și organizațiilor locale</p> <p>Ș Nr acțiunilor de implicare civică organizate pe parcursul anului</p> <p>Ș Nr persoanelor implicate în acțiunile civice organizate</p>
4	Dezvoltarea infrastructurii APL	<p>Ș Suprafața extinsă</p> <p>Ș Nr de persoane angajate</p> <p>Ș Nr de persoane deservite</p>

7. PLANUL DE ACȚIUNI, TERMENI ȘI RĂSPUNZĂTORI

Considerații generale.

Planul Acțiune (PA) este un instrument de planificare și implementare și conține un set de politici pe domenii de activitate ce se vor aplica într-un termen determinat în scopul realizării obiectivelor generale fixate într-o strategie.

Periodic, PA va fi revizuit, astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui. Cu cât revizuirea se face la intervale mai scurte, cu atât marja de eroare în privința evaluării resurselor la un proiect este mai mică, având în vedere că, pe măsură ce se înaintează în timp, variabilele economice ce trebuie luate în calcul la o prognoză economică se multiplică.

Planul de Acțiune pentru implementarea Planului Strategic de dezvoltare socio-economică a comunei Ruseni, raionul Edineț, reprezintă un pachet de măsuri și proiecte necesare schimbării comunității locale pentru atingerea unor parametri specifici societății moderne, astfel ca durabilitatea sa devină punctul forte al acesteia.

Dimensiunile dezvoltării actuale economice, sociale, de mediu și tehnologice ale comunei Ruseni, raionul Edineț au fost analizate în cadrul procesului de analiză-diagnostic din cadrul Planului Strategic de Dezvoltare, iar obiectivele strategice au fost creionate, fixându-se câteva repere ca referințe pentru dezvoltările ulterioare.

Scopul Planului de Acțiune îl reprezintă prezentarea principalelor acțiuni și proiecte necesare fazei de planificare și implementare a dezvoltării economico – sociale, astfel încât procesul să poată fi evaluat continuu prin indicatorii selecționați ca relevanți pentru comuna Ruseni, raionul Edineț.

Obiectiv Strategic 1. Implementarea, dezvoltarea și eficientizarea infrastructurii publice locale

No	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare/parteneri	Responsabil
1	Elaborarea și implementarea sistemului de măsuri pentru reabilitarea drumurilor, iluminatului stradal	1.1. Reparația capitală a drumurilor locale	2025 – 2029	Se identifică	APL, FR, finanțare externă	Primar, CL, Grup de lucru
		1.2. Reparația curentă a drumurilor	2025 – 2029	Se identifică	FR, APL, surse externe	Primar, CL, Grup de lucru
		1.3. Reparația drumurilor adiacente cu respectarea standardelor (după necesitate cu canalele de scurgere)	2025-2029	Se identifică	BL, BR, FR, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.4. Construcția și amenajarea trotuarelor	2025-2029	Se identifică	BL, BR, Fondul Rutier Național, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.5. Reparația podurilor și podețurilor	2025-2029	Se identifică	BL, BR, FR, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.6. Extinderea și modernizarea (trecerea la sistemul fotovoltaic) a rețelei de iluminat public	2025-2029		BL, BR, FEE, beneficiarii, alte surse,	Primar, CL, Grup de lucru
2	Construcția rețelelor ingineresti de alimentare cu apă potabilă și canalizare	1.7. Extinderea și modernizarea sistemului de aprovizionare cu apă	2025-2029	Se identifică	BL, BR, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.8. Construcția sistemului de canalizare	2025-2029	Se identifică	BL, BR, FEN, alte surs	Primar, CL, Grup de lucru
		1.9. Amenajarea și întreținerea fântânilor publice din localitate în conformitate cu normativele în vigoare	2025-2029	Se identifică	BL, BR, contribuția populației, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
3	Conectarea la rețelele ingineresti de aprovizionare cu gaze naturale	1.10. Elaborarea proiectului de construcție a rețelei de distribuție a gazelor naturale	2025-2029	Se identifică	Contribuția populației, BR, SA "Moldova-Gaz", alte surse	Primar, CL, Grup de lucru

4	Asigurarea cu agent termic a edificiilor sociale, diversificarea surselor energetice	1.11. Reducerea consumului de agent termic prin reabilitarea termică a clădirilor publice	2025-2029	Se identifică	BL, BR, BS, AEE, Ambasadele din RM, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		1.12. Instalarea panourilor fotovoltaice la instituțiile publice	2025-2029	Se identifică	BL, BR, BS, AEE, Ambasadele din RM, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
5	Dezvoltarea infrastructurii instituțiilor publice	1.13. Procurarea unui tractor multifuncțional	2025-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar
		1.14. Instalarea camerelor de supraveghere pe traseele principale in locurile aglomerate,	2025-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar
		1.15. Dotarea cu mobilier a instituțiilor de învățământ și a edificiilor publice	2025-2029	Se identifică	BL, BR, alte surse	Primar

Obiectiv Strategic 2. Asigurarea condițiilor pentru crearea unor activități economice rentabile, sporind totodată numărul locurilor de muncă în localitate

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Diversificarea micului business	2.1. Accesarea unor surse de finanțare sub formă de grant sau investiționale pentru dezvoltarea business-ului rural	2025-2029	Se identifică	Surse atrase	Primar, CL, Agenți economici
		2.2. Stimularea dezvoltării sectorului servicii (deservirea socială a populației: frezerie, reparația încălțăminteii atelier de croitorie ș.a., ecoturism, agroturism, confecții, ș.a.)	2025-2029	Se identifică	BL, agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.3. Stimularea dezvoltării sectorului de creștere, păstrare și prelucrare a producției agricole (mini-întreprinderi de procesare a producției agricole, cultura în spații protejate, acvacultura, crearea asociațiilor (holdingurilor) agricole etc.)	2025-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, surse atrase	Primar, CL, Persoane private
		2.4. Atragerea investițiilor prin programele PARE 1+1 și PNAET.	2025-2029	Se identifică	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.5. Promovarea organizării lanțului alimentar compet, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole.	2025-2029	Se identifică	BL, donatori, agenți economici, alte surse	Primar, CL
		2.6. Încurajarea transferului de cunoștințe, a instruirii și a inovării în business.	2025-2029	Se identifică	BL, donatori, alte surse	Primar, CL
		2.7. Crearea unui centru de instruire pentru tineret în scopul cultivării spiritului antreprenorial în rândul tinerilor	2025-2029	Se identifică	Organizații de consultanță Școala	Primar, CL
		2.8. Amenajarea pieții agricole locale	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL

2	Dezvoltarea infrastructurii agricole	2.9. Crearea lanțului complet de producere, care va finaliza cu exportul produsului finit	2025-2029	Se identifică	BL, agenți economici, surse atrase	Primar, GȚ, ACSA, Lideri locali
		2.10. Construcția sistemelor de irigare la scară mică a terenurilor agricole	2025-2029	Se identifică	FIDA, FEN, FISM, alte surse	GȚ, Primar, CL, Agenți economici
		2.11. Stimularea lansării de noi afaceri în domeniul agricol și activităților conexe	2025-2029	Se identifică	BL, Proiecte surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
3	Valorificarea terenurilor agricole și a producției agro-alimentare	2.12. Facilitarea procesului de consolidare a terenurilor agricole, înființarea de noi asociații agricole	2025-2029	Se identifică	BL, Capital privat, surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
		2.13. Promovarea tehnologiilor de cultivare a culturilor cu potențial înalt	2025-2029	Se identifică	BL, Proiectul Agricultură competitivă în RM, surse atrase	Primar, CL, GȚ, Agenți economici
4	Valorificarea potențialului turistic	2.14. Identificarea atracțiilor turistice din perimetrul comunei.	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, Agenți economici
		2.15. Elaborarea și implementarea unui plan local de măsuri în vederea dezvoltării turismului	2025-2029	Se identifică	Sector de afaceri, Capital privat, alte surse	Agentei economici, CL, Primar
		2.16. Dezvoltarea infrastructurii de deservire a turiștilor	2025-2029	Se identifică	Sector de afaceri, Capital privat, alte surse	Agentei economici, CL, Primar
		2.17. Promovarea comunei ca destinație turistică	2025-2029	Se identifică	BL, Sector de afaceri, alte surse	Agentei economici, CL, Primar

Obiectiv Strategic 3. Modernizarea, dezvoltarea și eficientizarea sistemului de educație, optimizarea sistemului de sănătate și protecție socială în comuna Ruseni, r-nul Edineț

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Dezvoltarea unui învățământ școlar și preșcolar local competitiv	3.1. Reînnoirea bazei tehnico-materiale a instituțiilor de învățământ în corespundere cu particularitățile de vârstă a copiilor	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.2. Asigurarea instituțiilor de învățământ cu tehnică de calcul	2024-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.3. Suplinirea fondului de carte a bibliotecilor	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.4. Dotarea instituțiilor de învățământ cu inventar sportiv	2024-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
		3.5. Stimularea unei perfecționări continue a cadrelor didactice implicate în procesul educațional	2024-2029	Se identifică	BL, Direcția raională Educație, surse atrase	Directorul Bibliotecii
		3.6. Susținerea socială a cadrelor didactice tinere, pentru a evita exodul acestora	2024-2029	Se identifică	BL, MECC, surse atrase	Directorii instituțiilor locale de învățământ
2	Îmbunătățirea infrastructurii mediului școlar și preșcolar	3.7. Reparația capitală a clădirii Gimnaziului	2024-2029	Se identifică	BL, BR, FISM, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.8. Reparația capitală a sălii festive de la Gimnaziu	2024-2029	Se identifică	FISM, BL, BR, alte surse	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.9. Reparația capitală a sălii sportive de la Gimnaziu	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.10. Amenajarea teritoriului Grădiniței de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.11. Amenajarea terenurilor instituțiilor de învățământ conform cerințelor vârstei	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.12. Renovarea și dotarea pavilioanelor de la Grădinița de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru

		3.13. Termoizolarea Grădiniței de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
		3.14. Construcția sistemului antiincendiar la Grădinița de copii	2024-2029	Se identifică	BL, BR,, surse atrase	Primarul, CL, Grup de lucru
3	Îmbunătățirea stării de sănătate a populației	3.15. Dotarea OMF cu mobilierul și aparatajul necesar	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Ruseni, Direcția Raională de sănătate
		3.16. Lărgirea gamei de servicii medicale prestate la OMF	2024-2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Ruseni, Direcția Raională de sănătate
		3.17. Elaborarea și implementarea programelor de educație sanitară pentru copii, tineri, adulți și vârstnici	2024-2029	Se identifică	BL, BR, donatori, Ministerul Sănătății, surse atrase	OMF Ruseni, Direcția Raională de sănătate
4	Asigurarea unui nivel de trai decent pentru grupurile social vulnerabile și tineri	3.18. Deschiderea unui centru comunitar de asistență pentru persoanele în etate sau a unui azil pentru persoanele în etate	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	Asistentul social, CL, ONG
		3.19. Implementarea serviciilor socio-medice și de socializare destinate persoanelor vulnerabile, persoanelor cu dizabilități și persoanelor în etate	2024-2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	ONG, CL
		3.20. Acordarea suportului social și psihologic copiilor cu părinți plecați peste hotare și din familiile social vulnerabile	2024- 2029	Se identifică	BL, BR, surse atrase; MMPS, MS	Asistentul social, CL
		3.21. Crearea unui ONG orientat pe probleme sociale	2024-2029	Se identifică	BL,	ONG, CL

Obiectiv Strategic 4. Reabilitarea, modernizarea infrastructurii culturale și de agrement, punerea în valoare a patrimoniului cultural al localității

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Dezvoltarea infrastructurii necesară pentru desfășurarea activităților culturale	4.1. Reparația capitală a acoperișului Casei de cultură	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, Director CCT, ONG
		4.2. Reparația capital a sălii festive de la Casa de cultură	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.3. Asigurarea Casei de cultură cu inventar acustic	2025-2029	Se identifică	BL, donații,	Primar, CL,
		4.4. Asigurarea colectivelor artistice cu costume și atributele necesare	2025-2029	Se identifică	BL, MECC, donații, alte surse	Primar, CL, grupul de lucru
2	Dezvoltarea infrastructurii de odihnă și agrement a populației	4.5. Reabilitarea și amenajarea terenului de fotbal, amenajarea și reparația tribunelor	2025-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
		4.6. Construcția unei anexe la stadionul de fotbal, amenajarea unui vestiar, grup sanitar, cameră de duș, etc.)	2025-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar, CL,
		4.7. Amenajarea unui teren de mini-fotbal în preajma terenului central	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.8. Completarea terenurilor de joaca pentru copii cu inventarul necesar	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.9. Organizarea taberei de odihna si agrement pentru copii în perioada estivală	2025-2029	Se identifică	APL, surse externe	Primar, CL,
		4.10. Crearea unităților de agrement și deservire a turiștilor	2025-2029	Se identifică	BL, donații, alte surse	Primar,CL
3	Reabilitarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural	4.11. Susținerea activității colectivelor artistice de amatori	2025-2029	Se identifică	BL, Agenție economici, contribuția populației, alte surse	Grup de lucru, Primar
		4.12. Promovarea copiilor, tinerilor talentați	2025-2029	Se identifică	Capital privat, BL,	Primar, Persoane

	prin susținerea participării lor la diferite concursuri, festivaluri la nivel național și internațional			surse atrase	private, Agent economic
	4.13. Menținerea și dezvoltarea continuă a activităților sportive (fotbal, volei, trântă etc.) și dotarea cu echipament sportiv necesar, transport etc.	2025-2029	Se identifică	BL, Agenție economici, alte surse	Grup de lucru, Primar
	4.14. Crearea cercurilor pe interese	2025-2029	Se identifică	BL, surse atrase	Director CC
	4.15. Organizarea și petrecerea evenimentelor cultural-artistice și sportive în localități	2025-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, surse atrase	Director CC, Primar, CL
	4.16. Încurajarea activităților meșteșugărești, artizanale	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
	4.17. Valorificarea patrimoniului cultural prin organizarea festivalurilor, concursurilor, târgurilor ș.a.	2025-2029	Se identifică	APL	Primar, Director CC
	4.18. Identificarea și promovarea produselor tradiționale locale	2025-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, sponsori	Primar, CL
	4.19. Construcția muzeului în aer liber	2025-2029	Se identifică	BL, Agenți economici, sponsori	Primar, CL

Obiectiv Strategic 5. Protecția mediului ambiant, informarea și implicarea populației în vederea utilizării raționale a resurselor naturale

No	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Mentținerea sistemului de Management al deșeurilor în conformitate cu standardele moderne de performanță în domeniu	5.1. Procurarea unei autospeciale de colectare a deșeurilor menajere	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, Grup de lucru
		5.2. Proiectarea și construcția platformelor de colectare selectivă a deșeurilor electronice	2025-2029	Se identifică	Surse externe	Primar, CL, Grup de lucru
		5.3. Procurarea unui tocător de crengi	2025-2029	Se identifică	BR, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
		5.4. Elaborarea și implementarea unui mecanism de avertizare și sancționare a persoanelor care încalcă regulile de depozitare a deșeurilor casnice	2025-2029	Se identifică	BR, alte surse;	Primar, CL, Grup de lucru
2	Asigurarea unui mediu sănătos și ecologic curat	5.5. Curățirea și amenajarea fântânilor publice	2025-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL
		5.6. Organizarea zilelor ecologice (curățire, amenajare și înverzire a spațiilor publice)	2025-2029	Se identifică	BL, contribuția populației, alte surse	Primar, CL
		5.7. Înverzirea comunei prin plantarea arborilor și arbuștilor ornamentali	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.8. Înverzirea parcului central prin sădire de arbori decorativi și instalarea sistemului de irigare	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.9. Plantarea pe strada centrală a aleilor de copaci decorativi și trandafiri	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.10. Întreținerea, curățarea arborilor existenți	2025-2029	Se identifică	BL, ICAS, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.11. Curățirea, înverzirea iazului, r. Ciuhur	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.12. Împădurirea terenurilor degradate și cu pericol de eroziune	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.13. Curățarea canalelor de scurgere a apelor pluviale	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG
		5.14. Întreținerea și amenajare anuală a cimitirului	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL, ONG

3	Informarea și instruirea publicului în domeniul protecției mediului ambiant	5.15. Informarea populației asupra riscurilor cauzate de deversarea apelor uzate în locuri neamenajate	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	CL, Primar
		5.16. Marcarea fântânilor publice în funcție de indicii de calitate a apei (cerculețe verzi, galbene, roșii), actualizarea pașapoartelor	2025-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar, Grup de lucru
		5.17. Informarea populației asupra folosirii echilibrate a resurselor de apă și prevenirea poluării mediului	2025-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.18. Inițierea unor campanii de informare și conștientizare a publicului în vederea protecției mediului înconjurător	2025-2029	Se identifică	BL, FEN, alte surse	CL, Primar
		5.19. Combaterea tăierilor ilicite di fondul forestier	2025-2029	Se identifică	BL, ICAS, alte surse	CL, Primar
		5.20. Implementarea programelor de educație ecologică a copiilor, tinerilor etc.	2025-2029	Se identifică	BL, FEN	Director Gimnaziu, Director Grădiniță de copii, CL

Obiectiv Strategic 6. Implementarea în activitatea APL a unui sistem instituțional modern și transparent, implicarea civică în dezvoltarea Comunei și în procesul decizional

№	Programe	Acțiuni/Proiecte	Perioada de implementare	Cost Total, lei	Sursa potențială de finanțare	Responsabil
1	Asigurarea transparenței în activitatea APL	6.1. Organizarea regulată sau periodică (după caz) a audierilor publice, dezbaterilor, adunărilor cu localnicii pe marginea temelor și problemelor	Permanent	Se identifică	BL	Primar, CL
		6.2. Menținerea panourilor informative de pe teritoriul Comunei	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Secretarul CL
		6.3. Suplinirea paginilor oficiale și ale celor de pe rețelele sociale cu informații relevante	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
2	Dezvoltarea capacităților de atragere și planificare a resurselor financiare	6.5. Organizarea de către Primărie sau participarea funcționarilor publici la cursuri de calificare în administrare publică	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.6. Întărirea capacităților funcționarilor publici abilitați în atragerea fondurilor, investițiilor	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.7. Instruirea personalului care are nevoie de cunoștințe adăugătoare (programe de calculator, baze de date, inginerie, etc.)	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
		6.8. Stabilirea unor parteneriate, înfrățiri cu satele/comunele din RM și de peste hotarele ei, în vederea soluționării unor probleme comune (măsuri culturale, schimb de experiență, proiecte transfrontaliere, etc.)	2025-2029	Se identifică	BL, alte surse	Primar, CL
3	Dezvoltarea spiritului asociativ și	6.9. Instituirea "Zilei faptelor bune"	2025-2029	Se identifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG

civic în rândul cetățenilor	6.10. Serbarea Hramului satului	2025-2029	Se identifică	BL, agenți economici, populația	Primar, Secretarul CL, ONG
	6.11. Instituirea "Supravegherii de vecinătate"	2025-2029	Se identifică	BL, IGP	Primar, Secretarul CL, ONG
	6.12. Extinderea rețelei de supraveghere video pe teritoriul comunei	2025-2029	Se identifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG
	6.13. Acordarea suportului pentru înființarea de ONG-uri și organizații locale (asociații de proprietari, asociații profesionale, etc.) cât și susținerea asociațiilor prezente pe teritoriul comunei	2025-2029	Se identifică	BL,	Primar, Secretarul CL, ONG
	6.14. Inițierea și derularea unor acțiuni de implicare civică de genul: cea mai curată stradă, cea mai amenajată gospodărie, cea mai frumoasă fântână, etc.	2025-2029	Se identifică	APL	Primar, Secretarul CL, ONG